

ANUL I.

MAI 1931

N-rul 5

REVISTA DE SOCIOLOGIE

DIRECTOR :

VIRGIL I. BĂRBAT

Profesor la Universitatea din Cluj.

APARE LUNAR

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DIN

S U M A R :

Jonathan Swift de profesorul PETRE GRIMM

Arta minciunii politice de IONATHAN SWIFT

Spiritul rusesc de Dr. L. BOLOGA

Cetatea universitară . . . de profesorul RAOUL GUYADER
dela Școala de Inalte Studii Sociale
din Paris.

(Sumarul complet pe pagina 4-a a copertei).

Revista de Sociologie

TEORIA ȘI PRACTICA CULTURII

APARE LUNAR

DIRECTOR:

VIRGIL I. BARBAT

Profesor la Universitatea din Cluj.

REDACTOR-CORESPONDENT

PENTRU STREINĂTATE:

GEORGE EM. MARICA

ADMINISTRATOARE:

CORINA V. BARBAT

ABONAMENTUL:

Pe un an Lei **300**
Pentru instituții și autorități **360**
Pentru streinătate „ **500**

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

38 STRADA MICO, CLUJ

Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

Fiecare număr al revistei va avea
cel puțin **48 pagini**

Rugăm On. public a lua act că **nu vom**
putea expedia revista, în afară de un
număr de probă, de cât persoanelor care
vor fi trimise abonamentul.

LEON TOLSTOI

Sculptură de Dl. D. Paciurea

Sociologii ruși

Trupul Rusiei este masiv legat de Asia răsăriteană și centrală, cu care are în comun, prin lipsa de porturi bine situate, greutatea mișcărilor continue și intense. Influența Europei asupra acestei țări va fi deci, în primul rând, o influență analoagă cu aceea exercitată asupra continentului din răsărit: ea va însemna posibilitatea unei liberări de sub presiunea prea mare de acasă. Europa a dat întâi pământ docurilor Asiei; ea le-a dat apoi un fel de a gândi și simți, care să-i împace cu pământul.

Europa a fost totdeauna, într'un sens, un ideal pentru Rusia și o parte din Asia. Urmând această tradiție, o parte din sociologii ruși vor căuta să sublinieze valoarea împrumuturilor culturale făcute

din Europa și să le intensifice. În acest grup ar intra „vesterniștii”, socialiștii marxiști, etc. . . .

Dar contactul Rusiei cu Europa a fost greoi. Vecinilor din răsărit le-a lipsit, cum spuneam mai sus, elementul esențial unei vieți apusene și anume puțința unei mari mobilități. De aceea, proporțional cu întinderea lui, imperiul moscovit a luat o parte minimă numai din cuceririle vieții moderne. Faptul acesta a făcut din Ruși, ca din toți Asiaticii de azi aproape, mai mult judecătorii decât colaboratorii Apusului. Iar judecățile lor au fost, cum sunt ale lui Tagore, severe de multe ori. În atitudinea aceasta era poate, în mare parte o necesitate de igienă națională. Ceeace nu putea fi urmat, trebuia condamnat, spre a se evita desnădejdea. Sociologii ruși care au teoretizat această tendință sunt, în primul rând, slavofilii. Critica pe care aceștia o fac Apusului pune pe planul întâi problema importanță a valorii diferitelor culturi.

Cu aceasta ajungem încă la un al treilea grup de sociologi ruși: poporaniștii. Aceștia sunt apuseni prin dragostea lor față de pământ și ~~civilizație~~ în genere, dar sunt răsăriteni prin felul cum înțeleg să ajungă la cultură. Dușmani ai răsăritului, în măsura în care, prin tiraniile lui fizice și politice, împiedică dezvoltarea civilizației, poporaniștii se confundă totuși cu el prin importanța exclusivă pe care o dau eticei. Iubirea de oameni a fost rezerva cea mare a Asiei, în ceasurile ei de desnădejde. Ea era un fel de a învinge lucruri de neînviș altfel, un strigăt de biruință al celui biruit, în toate chipurile, de lucruri și de oameni. Poporaniștii ruși sunt budiștii concepției occidentale de viață. Față de împrejurări prea vitrege, poporaniștii întocmai ca și budiștii neagă valoarea lumii din jur, prețuind omul despuiat de orice adaus cultural. Atâta numai că Indienii, mai Asiaticii, o pornesc de aici spre „neant”, în vreme ce poporaniștii, Asiaticii mai aproape de Europa, doresc totuși o lume pământescă superioară, pe care vor să o clădească însă pornind dela elementele oferite de satul rusesc, în care s'ar găsi, după ei, germeii unei civilizații superioare celei occidentale.

Grupul acesta de sociologi și-a avut rostul lui dând curaj celor prea rămași în urmă . . .

Leon Tolstoi, a cărui viață a fost o sbuciumare tragică între curentele de mai sus, este poate figura cea mai reprezentativă și cu proporții profetice în domeniul sociologiei rusești.

REVISTA DE SOCIOLOGIE

DIRECTOR:

VIRGIL I. BĂRBAT

Profesor la Universitatea din Cluj

ANUL I.

MAIU, 1931

N-rul 5

Fapte și Comentarii

Inalt ordin de zi

De Sf. Gheorghe, sărbătorim hramul oștilor. Sub steagurile cu chipul marelui mucenic și apărător al credinței, s'a luptat pentru apărarea Țării și răpunerea dușmanilor, în fruntea ostașilor vechei Moldove, Ștefan cel Mare și Sfânt, al cărui steag a fost găsit acum la Muntele Athos, ca și cum el însuși, viteazul de pe vremuri, ar vrea să ne cheme la biruință.

Să prăznim cu toții, cu inima smerită, dar și cu hotărârea neștrămutată de a învinge, ziua în care sute de ani s'au făcut de vrednicii noștri înaintași, rugăciuni pentruca „vitejia dreaptă să biruiască“.

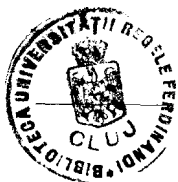
Eu, ca unul care mă găsesc în scaunul de domnie al Aceluia, voi fi cel dintâi care să fac rugăciuni pentru izbăvirea Țării.

În același timp, urmând pilda lui Ștefan Vodă cel blând și milostiv, întăresc încăodată făgăduința Mea de Rege că, precum după biruințele Lui se întindea praznic pentru viteji și ei erau ridicați în rândul fruntașilor, astfel, după izbândă pe care o așteptăm, se va realiza pentru voi legiuirea stăpânire asupra ogoarelor câștigate cu sângele vostru și prin vot obștelesc veți lua o parte activă în alcătuirea unei Români noi și mai mari, pe care o vom fi înfăptuit-o împreună.

Dat la Cartierul Regal

Azi. 22 April, 1917.

Ferdinand.

○ simplă întâmplare ?

Profesorul W. Rappard, dela Geneva, care a fost în primăvara aceasta și în țară la noi, ținând o conferință la Cluj și una la București, a publicat în 1930 o carte, (Uniting Europe, Yale University Press, New Haven), în care se găsesc unele date instructive pentru înțelegerea stărilor de astăzi.

Dr Rappard ne dă, între altele, o listă a țărilor din Europa, din punctul de vedere al procentului populației agricole, față de cea urbană. Din acest punct de vedere, țările în chestiune pot fi împărțite în două: unele, cu un procent de populație rurală mai mare decât 50 la sută din populația totală și altele cu un procent mai mic.

Țări cu populație rurală peste 50 la sută.	Țări cu populație rurală sub 50 la sută.
Rusia sovietică 84.4%	Franța 41.5%
Bulgaria 82.4%	Cehoslovacia 40.3%
Jugoslavia 80.0%	Suedia 38.7%
România 79.5%	Luxemburgul 37.8%
Lituania 76.8%	Norvegia 36.8%
Polonia 75.9%	Danemarca 34.8%
Spania 70.0%	Germania 30.5%
Grecia 70.0%	Elveția 25.9%
Finlanda 68.9%	Olanda 23.6%
Irlanda 63.0%	Belgia 19.1%
Letonia 61.0%	Anglia 7.1%
Estonia 59.0%	
Ungaria 58.2%	
Portugalia 57.5%	
Italia 56.1%	

Din lista de mai sus lipsesc Austria, Albania și Danțigul, dar faptul acesta nu modifică aspectul ei general.

Mărginindu-ne la o singură latură a vieții colective, constatăm, după W. Rappard, că dictaturile, sau tendințele politice înrudite cu aceasla, nu există decât în țările cu un procent de populație agricolă mai mare decât 50 la sută din populația totală, țări cari se găsesc în răsăritul și sudul Europei, adică mai

deparle de centrul apusean spre care s'a îndreptat, în ultimele sute de ani, viața comerțului internațional și cea industrială.

Este paralelismul arătat întâmplător?

Analfabetism și Dictatură

Spencer spune în „Știința socială” că „acolo unde înflorește alte superstiții, se înrăăzinează și superstițiile politice”. Dintre toate formele de guvernământ însă, cea care are mai multe legături cu superstițiile este dictatura, căci ea implică, în gradul cel mai înalt, limitarea dreptului de a raționa. Corelația dintre

RF

Parlamentul englez

dictatură și forma de existență rurală poate să fie deci în funcție de gradul de cultură al unei populații.

Europa a ajuns, de altfel, mai de mult la concluzia că „orașul liberează”. Orașele au fost nucleele în care a început lumea modernă a Apusului. Orașul este locul cu drumuri multe și cu întâlniri nesfârșit de numeroase. Gândul este chemat neîncetat aici să ia o hotărâre și el este îmbogățit la fiecare pas cu experiența unei societăți variate și schimbătoare. Orașul este locul în care rațiunea ia locul tradiției în conducerea vieții individuale și colective. Orașul este locul în care șpji trebuie să-și justifice dreptul la conducere în fața judecării mulțimilor, porunca fiind înlocuită prin argument. Dictatura nu se poate cui-

bări ușor în orașe; locul ei de predilecție este în mijlocul ruralilor, în câmpiile locuite de analfabeți, de oameni la care vorbesc instinctele primitive și superstițiile și la care gândul dormind încă, sugestiile mistice, „personalitățile” pot ușor prinde sufletele, independent de valoarea lor constructivă.

Manifestațiile dictatoriale ale Europei rurale de astăzi nu sunt semnele vestitoare ale unor forme superioare și noi de guvernământ. Ele sunt expresia analfabetismului din Europa răsăriteană și sudică. Războiul mondial a zdruncinat vechiul absolutism și aici ca pretutndeni. Absolutismul monarhic nu mai cadra cu speranțele vagi de libertate, apărute și în țările rurale, după război. Dar masele populare rurale n'aveau de cât speranțe vagi, nu și practica intelectuală a guvernării libere. Spiritul de aventură, al celor îndrăsneți, buni sau răi, găseau deci un teren propice pentru încercările lor de dominație și atunci, alături de reșii cu prestigiul slăbit, sau în chip independent, apar dictatorii neîncoronați, care sunt urmați imediat de o întreagă ideologie justificativă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cultură și Dictatură

112
Dictatura este deci încoronarea politică a analfabetismului, a lipsei de spirit cetățenesc luminat. Iar cum lipsurile acestea două sunt destul de răspândite în lume, dictatura este de fapt mai întinsă decât s'ar crede la prima vedere. Partidele politice, zise constituționale, prin felul cum sunt organizate și cum conduc țara, pot foarte bine să ia și ele un caracter dictatorial și să ajungă la aceleași rele ca și dictatura propriu-zisă.

De aceea, după cum lupta împotriva partidelor, ca atare, nu însemnează numai decât o însănătoșire permanentă a vieții politice, acelaș lucru se poate spune de atitudinea acelor care apără partidele. Totul se reduce la măsura în care, o încercare sau cealaltă ajută colectivitatea respectivă să-și asigure o funcționare mai bună, în împrejurările oferite de vremurile noastre. Cum însă reșita unui popor reclamă astăzi, mai mult decât oricând, respectul Adevărului și al Meritului, adică libertatea de a gândi și de a-ți lua locul potrivit puterilor tale, cele două atitudini semnalate mai sus vor fi bune în măsura în care vor combate dictatura, a cărei existență este incompatibilă cu aceea.

a celor două principii menționate aici. Altfel spus, atât aceia, care luptă astăzi, în țara noastră, împotriva partidelor politice, cât și aceia care apără partidele vor fi utili, numai în gradul în care vor lupta împotriva analfabetismului, în înțelesul larg al cuvântului.

Intr'o scrisoare, publicată în The Nation din 18 August, 1926,

A. B. Gilbert, fostul conducător al ziarului scos de liga fermierilor americani, spune că înfrângerea acestora nu se datorește atât, cum s'a susținut, financiarilor ci agricultorilor chiar. Aceștia din urmă n'au știut bine ce vor, n'au făcut sacrificiile necesare pentru susținerea luptei lor și n'au ales, pentru a-i conduce, oamenii cei mai capabili... Acesta este un cântec vechi, care rămâne veșnic nou și care arată că întuneric este încă mult

și peste Ocean!

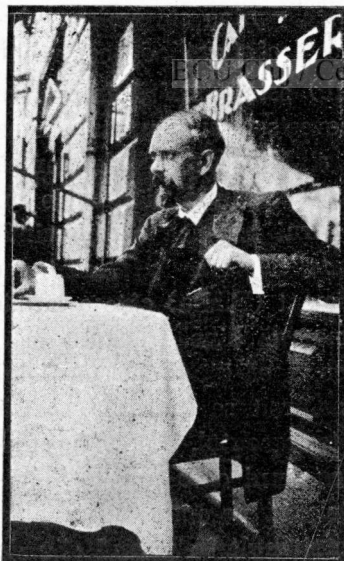
Dacă guvernul N. Iorga va încetina cultura maselor populare, el va fi făcut, în domeniul politic, cel mai mare serviciu din multe pe care șeful său le-a adus țării. În orice caz, dascălii de toate gradele să nu uite că munca cea migăloasă, necesară pentru însănătoșirea vieții noastre politice, numai ei o pot face. Cei mari nu pot da decât directivele. Dascălii nu trebuiesc să uite, apoi, că această muncă culturală spre a fi eficace trebuie făcută de dragul ei, iar nu pentru vre-un câștig politic personal. Cărturarii nu vor servi aici, decât atunci când vor prepara pe alții pentru politică, dar vor sta, în genere, departe de ea. Cultura și adevărul reclamă un devotament absolut și dezinteresat.

Făgăduiala Regelui Ferdinand cel Mare, că cei mulți vor fi chemați să ia parte la conducerea țării, își așteaptă încă împlinirea completă. Realizarea ei va fi o operă culturală.

Jonathan Swift

Swift, autorul poveștilor cu uriași și pitici, care desfată pe copii, este cel mai aprig și mai mușcător ironist al neamului omenesc.

S'a născut la Dublin, capitala Irlandei, din părinți englezi însă, ceea ce ținea foarte mult să nu se uite, deși mai târziu

Prof. Petre Grimm

lășeu de Dl. N. G. Eremie

ajungă episcop, mai mult pentru a putea privi dela înălțime la nobilii, cărora se simția superior prin talentul și inteligența sa. Ca să-și ajungă scopul după moartea protectorului său a început să facă politică, scriind, la început pentru partidul Whig, liberal; văzând însă că aceștia nu-l răsplătesc destul, trecu mai târziu de partea partidului Torry, conservator, dar

a luat apărarea Irlandezilor, pe care totuși îi disprețuia, socotindu-i sălbateci. Tatăl său muri înainte de nașterea lui și el rămase în grija unui unchiu, un preot, care-l creștu și pe el pentru biserică. După ce termină universitatea din Dublin, se duse ca secretar la Sir William Temple, un nobil cu care se înrudia după mamă, scriitor, fost și diplomat și un prieten al noului rege William III, sperând ca prin protecția lui să poată căpăta un post mai bun în biserică. Se duse câțva timp ca preot într'un sat din Irlanda, ceea ce nu-i putea conveni unui om mândru, inteligent și foarte

încrezut. Toată viața a dorit să

tot ce reuși să capete dela aceștia, la o vârstă destul de înaintată, fu postul de decan al catedralei din Dublin, pe care-l păstră până la sfârșitul zilelor sale. Nereușita planului său îi întărește și mai mult sufletul cel foarte iritabil din fire. Deși de o inteligență foarte precoce (se zice că știa să citească și să scrie la vârsta de 3 ani), nu și-a început activitatea literară decât destul de târziu, după 30 de ani; iar opera care i-a făcut faima universală fu scrisă abia când se apropia de 60.

Întâia sa lucrare mai însemnată este: *Bătălia cărților*, în care reia vestita „Querelle des anciens et des modernes“ începută printr'o lucrare a lui Ch. Perrault în Franța și în care acesta susținea superioritatea celor moderni asupra celor vechi. Sir W. Temple scrisese și el un tratat, destul de naiv, susținând contrariul și fusese luat în răs. Swift îi ia apărarea și scrie o satiră, plină de humor, înfățișând cărțile care se coboară de pe rafturi și încep o bătălie omerică pentru stăpânirea vârfului muntelui Parnas, iar victoria este câștigată de cei vechi.

O poveste proastă (Tale of a Tub) este o satiră împotriva diferitelor secte religioase. În ea se povestește cum un tată avea trei fii: Petru, Martin și Jack (zis și Knocking Jack, Ionică Bătăiosul, joc de cuvinte cu verbul knock, a lovi, și numele lui John Knox, reformatorul scoțian a cărui biserică o reprezintă acesta, ceilalți simbolizând biserica catolică și cea luterană). La moartea sa tatăl lasă fiilor prin testament (Biblia) câte o haină (religia creștină) pe care, ca să le meargă bine, trebuiau să o păstreze neschimbată. Unul însă începu să-i adauge tot felul de zorzoane, altul să i le rupă și însfârșit se luară la ceartă asupra felului cum trebuia înțeles testamentul, Petru pretinzând că are dreptul să poruncească ca unul care ține locul tatălui. Cartea aceasta, care a fost înțeleasă de unii ca un atac împotriva religiei, l-a împiedicat și mai mult în planul său de înaintare.

Retras în Irlanda publică, ascunzându-se sub pseudonimul *Drapier, Scrisori* pentru apărarea drepturilor Irlandezilor pe care guvernul englez le călcăse acordând un permis (se dădeau și acolo atunci!) pentru fabricare de monedă de aramă unui Englez, care prin aceasta făcea o afacere mare în paguba Irlandezilor.

În apărarea sa Swift spunea Irlandezilor: „După legea lui

Dumnezeu a naturii și a neamurilor, sunteți și ați trebui să fiți un popor tot atât de liber ca și frații voștri Englezi.“ Se dăduse un premiu mare pentru aflarea autorului, dar totul fu zădarnic și revolta ce-o atâțase fu atât de mare încât, deși moneda ce se fabrica era foarte bună, permisul a trebuit să fie retras. Tot pentru Irlandezi și în contra lorzilor englezi, care aduseseră poporul la mizerie, mai scrisese Swift *Modesta propunere*... care a revoltat pe mulți prin cruzimea sarcasmului.

În *Călătoriile lui Guliver*, cunoscute de toți, batjocorește nu numai lumea din țara și vremea lui, ci în același timp micimea întregii omeniri, cu patimile ei mărunte, grosolănia și îngâmfarea, ca și prostia oamenilor, pe care îi aseamănă cu dobitoacele în cuvintele pe care le pune în gura cailor filosofi, în una din cărțile mai puțin citite ale acestei opere. Bogăția de amănunte și tonul serios al descrierii dau un aer de realitate acestor povești fantastice, încât s'au găsit în vremea lui oameni serioși cari, deși se îndoiau uneori, le credeau totuși adevărate, cum și erau de fapt, însă în alt înțeles, întrucât în ele mai de admirat încă decât imaginația autorului este spiritul său de observație. BCU Cluj / Central University Library Cluj

Un deosebit interes, nu numai biografic, prin micile amănunte ale vieții sale de toate zilele, ci și pentru cunoașterea întregii vieți engleze din timpul acela, au *Scrisorile către Stella*, fiica naturală a lui Temple, pe care Swift a iubit-o foarte mult toată viața, dar cu care, nu se știe pentru ce nu s'a căsătorit. Stranie este corespondența sa cu *Vanessa*, o fată cu douăzeci de ani mai tânără decât el, care s'a îndrăgostit de poet pentru talentul său și căreia el, măgulit, îi scria frumos, ceea ce nu dovedea nimic din parte-i, căci cum zicea ea: Știut este că el știe scrie frumos chiar și despre o mătură.

Mizantropia sa și întreg zbuciumul vieții sale sufletești îi aduse sfârșitul, presimțit de el de mai multe ori, al nebuniei. El își lăsase chiar prin testament o parte din avere pentru o casă de nebuni.

Satira sa care sfâșie, de multe ori răutăcioasă, în genere lipsită de compătimirea caracteristică humoristilor englezi, a contribuit totuși foarte mult la îndreptarea moravurilor din timpul său.

Arta minciunii politice

Cică diavolul ar fi tatăl minciunilor și că ar fi fost un mincinos dela început, așa încât, fără îndoială, invenția este veche și, ceace e și mai mult, întâia încercare ce a făcut-o cu ea ar fi fost curat politică, folosind-o ca să sape pe dedesubt autoritatea stăpânului său și să ademenească pe o treime dintre supușii lui să nu-i mai dea ascultare, pentru care lucru el a fost izgonit din ceruri, unde (după cum spune Milton) el fusese vice-regele unei mari provincii apusene; și apoi a fost silit să-și întrebuințeze talentul în ținuturi mai joase printre spiritele căzute, bieți oameni amăgiți, pe care și acum îi ispițește zilnic să facă păcatul pe care l-a făcut el și va face mereu așa, până ce va fi înlănțuit în prăpastia fără fund.

Dar deși dracul e tatăl minciunilor, ca toți marii inventatori, el pare să fi pierdut mult din reputația lui prin perfecționările continue care s'au făcut dela el încoace.

Cine-i acel care mai întâi a făcut din minciună o artă și a adaptat-o la politică nu e tocmai lămurit în istorie, deși am făcut în această privință câteva cercetări sânguincioase. De aceea voi considera-o numai așa cum este în sistemul modern, cum a fost cultivată în acești din urmă douăzeci de ani, în partea de miază-zi a acestei insule a noastre.

Poeții ne spun că, după ce uriașii au fost învinși de zei, Pământul ca răzbunare a dat naștere celui din urmă vlăstar al său, care a fost Faîma. Și povestea este interpretată astfel: că atunci când turburările și răscoalele s'au liniștit, zvonurile și veștile mincinoase se răspândesc din prisos în mijlocul norodului. Așa încât, după această povestire, minciuna este cea din urmă scăpare a unui partid învins, născut din pământ și răsvrătit într'un stat. Dar aici modernii au făcut multe adaosuri, folosind arta lor pentru a câștiga puterea și a o păstra, precum și pentru a se răzbuna după ce au pierdut-o: după cum aceleași instrumente sunt întrebuințate de animale ca să se hrănească când le e foame și să muște pe acei care le calcă.

Această genealogie nu poate fi însă admisă totdeauna pentru minciuna politică; de aceea eu voi căuta să o îndrept, adăogând câteva amănunte despre nașterea și despre părinții ei. O minciună politică se naște câteodată din capul unui om de stat care a fost înlăturat și este apoi lăsată să fie crescută și legănată de norodul cel prost. Câteolată se zice că e o pocitanie și e linsă până ce capătă un chip; alteori vine pe lume plăsmuită desăvârșit și e stricată cu linsul. Adesea vede lumina zilei ca un copil în felul obicinuit, și are nevoie de timp ca să se întărească; adeseori iarăși se naște în toată puterea, dar se chircește încetul cu încetul. Câteodată este de origine nobilă și alteori e doar plodul unui samsar. Asta țipă tare când se deschide pântecul, alta iese afară doar cu o șoaptă. Eu știu o minciună care acum turbură jumătate țara cu larma ei și pe care, deși acum e prea mare și mândră ca să-și recunoască părinții, eu

ni-o amintesc totuși de pe când era doar o șoaptă. Ca să încheiu vorba despre nașterea acestui monstru: când vine pe lume fără acul de viespe atunci e născut mort, și oridecâte ori își pierde acul moare.

Nu-i de mirare că un copil atât de minunat la naștere să fie menit pentru mari isprăvi; de aceea vedem că a fost duhul păzitor al unui partid stăpânitor timp de aproape douăzeci de ani. El poate să cucerească regate întregi fără luptă și câteodată chiar pierzând o bătălie. El dă și ia înapoi slujbe, poate să dărâme un munte și să-l facă cât un mușuroiu de cârțiță și poate să înalțe un mușuroiu de cârțiță ca să-l facă munte; a prezidat timp de mulți ani comitele pentru alegeri, poate să spele un harap să-l facă alb, să facă un sfânt dintr'un ateu și un patriot dintr'un desfrânat; poate să hărăzească inteligență miniștrilor și să ridice sau să facă să cadă creditul națiunii. Această zeiță zboară cu o oglindă enormă în mână ca să orbească mulțimile și să le facă să vadă după cum o întoarce, ruina lor în interesul lor și interesul lor în ruina lor.

Marile ei aripi, ca acelea ale unui pește sburător, nu-i sunt de nici un folos decât când sunt umede; de aceea ea le înmoaie în noroi și, avântându-se în văzduh, îl asvarle în ochii mulțimii, zburând cu mare repeziune; dar de fiecare dată este silită să se scoboare pe drumurile murdare pentru noi proviziuni.

M'am gândit câteodată, dacă un om ar avea, darul de-a vedea cele nevăzute ca să vadă minciunile, după cum au cei din Scoția ca să vadă duhurile, ce minunat ar putea petrece în acest oraș, observând diferitele forme, mărimi și culori ale acelor roiuri de minciuni care bâzâie împrejurul capetelor unor oameni, ca muștele la urechile cailor în timpul verii; sau acele legiuni care se îngrămădesc în fiecare după prânz în aleea Bursei, destul de multe ca să întunece văzduhul; sau deasupra unui club de nobili nemulțumiți și de acolo sunt trimise cu grămada ca să fie împrăștiate la alegeri.

Este un punct esențial în care un mincinos politic se deosebește de alții cari au aceeași însușire, și anume că el ar trebui să aibă memoria scurtă, ceea ce este necesar după diferitele împrejurări în care se află în tot ceasul de a se deosebi de sine însuși și de a jura pentru amândouă părțile unei contradicțiuni, după cum găsește că sunt gata să creadă acei inși cu care are de-aface. Când descrii virtuțile și viciile omenirii e bine, la fiecare articol, să ai în minte vreun om mai ales, după care să-ți copiezi descrierea. Eu am observat strict această regulă și închipuirea mea îmi înfățișează în această clipă pe un anumit om mare, faimos pentru acest talent, și felului cum a știut să-l puie în practică îi datorește reputația lui de douăzeci de ani de a fi mintea cea mai iscusită din Anglia în mânuirea afacerilor delicate. Superioritatea geniului său nu stă în nimic altceva decât într'un isvor nesecat de minciuni politice, pe care le împarte cu prisos oridecâte ori vorbește și pe care, cu o generozitate fără pereche, le uită și prin urmare le contrazice în jumătatea de ceas următoare. Niciodată încă nu s'a întrebat el dacă o vorbă este

adevărată sau mincinoasă, ci dacă este potrivit pentru clipa sau societatea de față să o afirme sau să o tăgăduiască; așa încât dacă socotești potrivit să te lămurești tălmăcind tot ceea ce se spune, cum facem cu visele, înțelegând deandosele, tot ai să mai cauți și vei fi tot atât de înșelat dacă crezi ori nu; singurul leac este să-ți închipuiești că ai auzit sunete nearticulate, lipsite cu totul de înțeles și aceasta te va scăpa și de groaza care te-ar putea cuprinde de jurămintele cu care-și ferecă amândouă capetele unei propozițiuni, deși în acelaș timp, nu cred că ar putea cu dreptate să fie socotit ca sperjur când invocă pe Dumnezeu și pe Cristos, pentrucă a dat adesea lumii după cum se cuvine dovada că nu crede în niciunul.

Unii oameni ar crede poate că un talent ca acesta nu poate fi de mare folos celui care-l are sau partidului său, după ce a fost practicat adesea și a ajuns cunoscut de toată lumea, dar ei se înșeală amar. Puține minciuni poartă marca inventatorului și cel mai prost tituat dușman al adevărului poate să răspândească o mie. fără să fie recunoscut ca autor al lor; pe lângă aceasta, după cum cel mai prost scriitor își are cititorii lui, tot așa și cel mai mare mincinos își are credincioșii lui, și adesea se întâmplă că, dacă o minciună a fost crezută măcar numai un ceas, ea și-a împlinit rostul și nu mai e nevoie de ea. Minciuna zboară și adevărul vine șchiopătând după ea, așa încât atunci când oamenii ajung să-l vadă e prea târziu, jocul s'a isprăvit și povestea și-a făcut efectul; întocmai ca un om care s'a gândit la un răspuns bun atunci când s'a schimbat vorba sau a plecat lumea, sau ca un doctor care a descoperit un leac fără greș după ce a murit bolnavul.

Considerând această aplecare firească a multor oameni de a minți, și a mulțimilor de a crede, am fost foarte nedumerit ce să fac cu această maximă atât de obiciunită în gura tuturor, că adevărul tot va învinge la urmă. Iată această insulă a noastră a stat aproape douăzeci de ani sub înrăurirea unor astfel de sfaturi și de oameni, al căror principiu și interes a fost de a ne corupe obiceiurile, de a ne orbi mințile, a ne seca averile și cu vremea a ne nimici constituția bisericeii și a statului, iar noi am fost aduși în sfârșit chiar pe marginea prăpastiei; totuși prin mijlocul unor denaturări perpetue s'a făcut că n'am fost niciodată în stare să deosebim dușmanii de prietenii noștri. Am văzut cum o mare parte din banii națiunii au ajuns în mâinile aceluia care, prin nașterea, educația și meritul lor, n'ar fi putut pretinde mai mult decât să fie slugile noastre; în timp ce alții, cari prin creditul, calitatea și averea lor au fost în stare numai să dea un nume bun și izbândă Revoluțiunii¹⁾, nu numa că au fost dați la o parte ca primejdioși și nefolositori dar au fost încărcăți și de ocară ca fiind Iacobiți²⁾, oameni cu priu-

1) Revoluția dela 1688, în urma căreia se fixează definitiv Constituția Angliei.

2) Partizanii Stuartilor.

cipii arbitrară și pensionari ai Franței; în timp ce adevărul, de care se zice că stă într'o fântână, părea acum a fi îngropat acolo sub o grămadă de pietre. Dar eu mi-aduc aminte că era o plângere obișnuită a partidului Whig (liberal), că marea mulțime a moșierilor nu era pentru interesele sale, ceea ce unii dintre cei mai înțelepți socotiau ca un semn rău; și am văzut cum numai cu cea mai mare greutate și-au putut păstra o majoritate, în timp ce curtea și ministerul era de partea lor, până ce au învățat acele admirabile experiențe pentru a hotărî alegerile și a influența din capitală burgurile depărtate prin motive puternice.

Dar toate acestea au fost numai forță și constrângere, oricât ar fi fost de susținute prin conducerea și artificiile cele mai îndemânatică, până ce poporul a început să-și dea seama că proprietățile lor, religia lor și monarhia însăși erau în primejdie, când i-am văzut apucând cu lăcomie prima ocazie de-a se interpune. Dar despre această puternică schimbare în dispozițiile poporului voi vorbi mai pe larg în alt articol, unde mă voiu sili să scot din greșeală și să descoper pe acei oameni înșelați sau înșelători care speră sau pretind că aceasta este numai o nebunie trecătoare a prostimii, de care ea s'ar putea vindeca în curând; pe când eu cred că se va vedea că pricinile, simptomele și urmările ei sunt cu totul diferite și se va dovedi ca un mare exemplu pentru a ilustra maxima pe care am menționat-o adineaori: că adevărul (deși câteodată târziu) va învinge totuși la urmă.

(Trad. din engleză de dl Prof. Petre Grimm).

Jonathan Swift

VIRGIL I. BĂRBAT

profesor la Universitatea din Cluj.

Exproprierea Culturii

120 lei.

Spiritul rusesc

Atunci când a fost vorba să se precizeze care este locul pe care-l ocupă poporul rusesc în civilizația modernă, gânditorii ruși au avut păreri din cele mai diferite. Unii dintre ei, au crezut că poporul rusesc reprezintă ceva absolut original și superior în viața modernă, un sistem nou de cultură; alții, din contra, au fost de părere că Rușii nu aduc nimic nou alături de civilizația Occidentului; un al treilea grup de gânditori, în sfârșit, a fost de părere că poporul rusesc nu este nici superior altor popoare, dar nici lipsit cu totul de originalitate și că el aduce, de fapt, o contribuție importantă în civilizația modernă.

Primul grup de gânditori menționat mai sus, are mai multe curente, unele revoluționare, iar altele reacționare. Din punct de vedere al discuțiilor provocate de ei, el este poate cel mai important, și ca atare reclamă o tratare deosebită. Aici menționăm numai o notă a acestui curent și anume preamărirea vieții rusești, de către slavofili.

Slavofilismul, reprezentat de Danilevsky, Aksakov, Khomiakov etc., susține că există un suflet special rusesc, care se manifestă în toate creațiile culturale ale poporului rus. Slavofiliile cred că spiritul rusesc diferă cu desăvârșire de al celorlalte popoare europene și că el a dat un caracter distinct tuturor producțiilor lui culturale.

Rusia nu are deci nimic de învățat dela Occident, din contra Occidentul trebuie să urmeze Orientul european. După Khomiakov biserica romano-catolică a sacrificat libertatea individului pentru ideea unității; urmarea inevitabilă a fost reacțiunea protestantă, care a distrus unitatea bisericii pentru a salva libertatea individului. Unitatea bisericii romano-catolice și libertatea individuală protestantă își găsesc o fericită îmbinare în caritatea ortodoxă. Fiecare creștin se simte în directă legătură

cu D-zeu și în acelaș timp se simte și membru al bisericii.

Grupul al doilea este reprezentat de Solovieff. În cartea sa „Rusia și Europa“, acesta ia pe rând argumentele slavofililor și caută să dovedească ușurința lor, arătând că așa zisul „specific rusesc“, dacă există, nu este în nici un caz superior „specificului“ altor popoare și nici nu poate forma un „tip de cultură“.

Știința în primul rând, prin caracterul ei, este universală. Spiritul rusesc în orice caz, nu poate fi găsit în ea, deoarece întreaga știință rusească nu este decât o imitație după cea apuseană, sau în cel mai bun caz o adaptare. Slavofilul Danilevski amintește pe polonezul Kopernicus, care s'a impus lumii. Inșă tot așa putem vorbi de un suflet slavon în descoperirea lui Kopernicus, cum putem vorbi de cel german la Kepler, de cel italian la Galileu, sau de cel englez la Newton, adică de lucruri imposibile.

În filosofie deasemenea nu găsim ceva specific rusesc.

Prima perioadă a filosofiei rusești este o imitație. *Stankiewitsch* a murit curând fără să lase vreo lucrare. *J. W. Krejensky*, admirator al hegelianismului, după ce a devenit slavofil, a glorificat ascetismul ca singurul mijloc al cunoașterii adevărate. Ideile lui însă nu au dus la o altă teorie a cunoașterii specific rusească; a rămas doar la felul de a cugeta și judeca al călugărilor din mănăstiri. *Belinsky*, la început adept al lui Hegel, a trecut la socialismul francez. *A. Herzen*, dela același idealism filosofic a ajuns la idei revoluționare. *M. Bakunin*, un alt hegelian, a trăit toată viața în revolte de stradă.

A II-a perioadă a filosofiei rusești este iarăș o imitație. Ea se caracterizează prin o negare a idealismului filosofic, fie sub influența pozitivismului francez, fie a imperialismului englez. Toate acestea dovedesc un fel de originalitate, dar nu a creației ci a maleabilității spirituale a poporului rus.

A III-a perioadă a filosofiei rusești se caracterizează prin *scepticism și misticism*. Nici unul nici celălalt nu e în măsură a constitui o filosofie propriu-zisă. După scepticismul rusesc „toate sunt la fel de posibile și de imposibile; de toate te poți îndoi, în aceiaș măsură, cum poți să nu te îndoiești“. (Solovieff). Tendința misticismului rusesc nu este ridicarea individualității umane la o formă spirituală superioară, ci din contra, nimicirea

contopirea absolută a individualității spirituale în obiecte. Un astfel de misticism, împreună cu o negare absolută a oricărui element rațional în gândirea omenească, nu poate forma baza niciunei filosofii naționale, care să prezinte o superioritate oarecare. Misticismul rusesc este caracteristic oricărei culturi răsăritene, cu popoare pe jumătate sălbatice.

Nici în artă nu stau mai bine Rușii. E drept că „literatura frumoasă a Rusiei posedă în cele mai bune creații ceva propriu și de o valoare internă. Dar precum particularitatea și însemnătatea literaturii frumoase a Germanilor, Spaniolilor și Englezilor nu este un indiciu pentru tipul cultural-istoric al acestor națiuni, tot așa pentru Rusia, ele nu pot forma notele unui tip cultural. Specificul rusesc „național“, care printre altele se găsește și în literatură, nu este contestat de nimeni. Romanul rusesc se deosebește, fără îndoială, de cel englezesc, dar de sigur nu mai mult decât acesta de cel spaniol (Solovieff, op. cit. p. 116). Nu avem un tip nou cultural.

Chiar egoismul național sub forma slavofilismului este marfă de import. El și-a făcut apariția sub o formă mai precisă în special în Germania după războiul cu Napoelon. Slavofili n'au făcut altceva decât să ia egoismul național al Germanilor și să-l aplice în Rusia.

Integrarea națiunilor în organismul general al omenirii se poate observa mai ușor însă pe latura religioasă.

Ortodoxismul slavofililor — ne spune Solovieff — nu este decât un naționalism în forma lui cea mai comună, un naționalism de protestare contra supremației Papei (p. 20). Tot „specificul ortodoxiei“ și deci a spiritului religios rusesc, se reduce la deosebirea dintre formulele dogmatice ale credinței, o dificultate care pentru sufletul poporului nu există. Pentru țăranul rus a fi ortodox înseamnă „a fi botezat creștin, a purta pe piept o cruce sau o icoană sfântă, a adora pe Christos, a ruga pe Maica Preacurată și pe toți sfinții reprezentați în icoane și reliquii, a se odihni în zilele de sărbătoare, a posti după rânduiala tradițională, a venera funcțiunea sacră a episcopilor și preoților, a participa la sfintele sacramente și la serviciul divin. Iată veritabila ortodoxie a poporului rus... E clar că adevărata ortodoxie nu are în sine nimic particular, și nu poate în nici un caz să constituie un atribut național sau local, care ne-ar

separa de popoarele occidentale, pentrucă cea mai mare parte a acestor popoare (partea catolică) are în mod absolut același fond religios ca și noi. Tot ceea ce este sfânt și sacru pentru noi este și pentru ei. Pentru a nu indica decât un singur punct esențial: nu numai cultul Fecioarei Maria — o trăsătură caracteristică a catolicismului — este practicat în Rusia ortodoxă în general, dar sunt și icoane miraculoase speciale venerate în comun de romano-catolici și Rușii ortodoxi (de ex. Sf. Fecioară de Czenstochovo în Polonia). Dacă *pietatea* este în adevăr caracterul distinctiv al spiritului nostru național, faptul că principalele embleme ale acestei pietăți sunt comune cu ale occidentalilor, ne obligă a recunoaște solidaritatea noastră cu ei în ceea ce noi considerăm ca cel mai esențial lucru“ (p. 45—46).

Ortodoxismul rusesc a fost opera voevodului Vladimir. El a mers mână în mână cu întemeierea statului rusesc. Petru cel Mare își asumă drepturile de cap al Bisericii precum odinioară împărații bizantini erau considerați drept conducători efectivi ai bisericii răsăritene. Din acest moment biserica devine cu adevărat o unealtă a statului politic. Și dacă Biserica rusească a rămas la lucrul acela orbitor și la quietismul oriental este fiindcă împrejurările politice interne au cerut așa.

Intre aceste două curente, diametral opuse, se afirmă un al treilea curent. Acest curent admite un specific rusesc, care însă nu poate fi considerat nici superior, nici inferior specificului altor națiuni. El este un specific care poate contribui la civilizația și evoluția culturală a omenirii.

Insușirile care caracterizează concepția rusească — după fostul profesor de filosofie, S. Frank dela Universitatea din Petrograd — sunt următoarele: *ideea de comunitate, ontologismul, vitalismul, intuitivismul și inspirația religioasă*. Noi vom căuta specificul poporului numai în credința lui religioasă, pentrucă până la un punct, se poate desprinde din această credință și celelalte caracteristici ale concepției rusești.

În ce condiții geografice și istorice s'a format religiozitatea Rușilor?

Imensa întindere a pământului rusesc a format un suflet aparte din toate punctele de vedere. Rusia este țara frontierelor îndepărtate, țara șesurilor fără de sfârșit. Geografia sufletului rus este aceeași; nici sufletul acesta nu are granițe, ci e un șes

fără sfârșit. Poporul rus crede în puterea, bogăția, imensitatea și invincibilitatea pământului său; dela el așteaptă salvarea. Occidentalul stăpân al unui pământ restrâns se simte suveranul lui: de brațul său depinde fecunditatea, bogăția și posibilitatea de a rămâne cât mai multă vreme stăpânitorul lui. Pământul rusesc nu poate fi dominat de nimeni în întregime; orice dușman se pierde în spațiul acela vast. Aceasta a făcut pe Rus să găsească în pământul lui un apărător contra cotropitorilor. Raportul în care Rusul stă cu pământul lui denotă ceva *mistic*.

Condițiile istorice în care s'a dezvoltat poporul rus au contribuit și ele la formarea unui suflet aparte. Prin creștinism, Rusia a devenit discipola Bizanțului în teologie, în știință, literatură și artă. Un popor tânăr, capabil de a-și însuși o cultură superioară, de sigur că în primele momente a fost absorbit de acea cultură și condus de ea. Dar nu e mai puțin adevărat că el n'a fost capabil să o prindă în forma ei abstractă, ci mai mult în cea concretă. Deaceia din teologia propriuzis grecească a prins formele, cultul minunat al Grecilor, format veacuri de-a rândul de călugării mănăstirilor.

Nici după Petru cel Mare, poporul nu s'a hrănit cu o cultură intelectuală ci cu una religioasă. Chiar în secolul al XIX-lea, cu dezvoltarea culturii intelectuale, în loc ca aceasta din urmă să dea un colorit științific gândirii rusești, a fost condusă, ea, de tendințele religioase. De sigur Statul a jucat un rol important aici: în secolul nostru după revoluția generală din 1905, guvernul intervenea prin toate mijloacele pentru a înlătura ideile, ce ar putea turbura concepțiile religioase. Așa se spune, că la o universitate din provincie, catedra de filosofie a fost încredințată unui comisar de poliție pentruca știința să fie mai „sigură“.

Care sunt caracteristicile spiritului religios rus? Raționalismul, logica nu poate fi socotită ca o însușire; dacă vrei să cunoști ortodoxismul rusesc nu-l vei găsi în cărțile de dogmatică, ci în *pietatea poporului*, în viața sfinților și a pelerinilor ruși, în *comunitatea sectelor*, în cult și icoane.

Misticii ruși n'au lăsat nimic scris. Pentru ei era suficientă contemplarea sfântă, care n'a adus nici un serviciu civilizației.

Idealul creștin de renunțare la bunurile lumești este o trăsătură fundamentală a gândirii rusești. Occidentalul se leagă de

viața pământească cu tot ce are ea; virtutea și binele sunt mijloace de îmbunătățire a lumii terestre; valoarea religiei nu e transcendentă, ci pământească. Deci pe când Rusul, oriental, se consideră pe acest pământ un drumeț ce se îndreaptă spre o viață vecinică, occidentalul se simte stăpân și suveran al pământului câtă vreme trăește.

Mania pelerinajului la Ruși e generală. Nenumărați sunt indivizii pelerini, ieșiți din popor, cari cutreeră vastul imperiu în lung și lat cerșind câte o bucătică de pâine fără să se gândească la ziua de mâine. Nomadismul spiritual își află corespondentul în acest vagabondaj fără sfârșit. Gogol Dostoiewsky, Tolstoi, în o formă sau alta, sunt expresia tipică sufletului care nu se leagă de viața trecătoare a omului. Proprietate, familie, stat, nimic nu-l ține, nu-l leagă de bunurile pământești. Inaintea ochilor flutură împărăția lui Dzeu, viața adevărată, căci tot ce e aici trebuie să sfârșească. Și dacă revoluția cu directiva ei comunistă a luat naștere tocmai în Rusia, un motiv important este însuși spiritul rusesc, care se desparte așa de ușor de orice fericire pământească. Dela renunțarea aceasta totală până la nihilism nu este decât un pas.

Morala occidentalului este o morală pământească chiar când e religioasă. Rusul nu înțelege morala fără D-zeu și viață viitoare. Dacă ștergi aceste două noțiuni el este nihilist complet, pentru că nu-i mai rămâne altceva decât să distrugă tot ce este, sau în cel mai bun caz să rămână pasiv față de orice progres cultural, un simplu spectator conștient de nimicnicia tuturor eforturilor. Dacă nu există o viață viitoare pe care să o dorească, un D-zeu care să-i asigure fericirea, viața de aici își pierde și rostul minim avut, rolul de ispășitoare.

Ortodoxia rusească este pasivă, inertă și statică. Pe acest teren nu poate naște decât un singur dinamism religios: tendința spre sfârșitul veacurilor. Deaceia creștinismul oriental transpune toată activitatea în momentul miraculos când lumea va trece la eternitate.

O altă caracteristică a gândirii rusești este libertatea gândirii. Khomiakov consideră această libertate ca derivând din însăși atmosfera religiei ortodoxe rusești. Ea diferă radical de libertatea gândirii occidentale. Libertatea gândirii occidentalului e un drept, o exigență, ce și-o reclamă chiar față de D-zeu (Revoluția

franceză). Libertatea gândirii în concepția religioasă rusească este o sarcină impusă de D-zeu; este libertatea ce ți-o dă D-zeu pentru a te putea face responsabil de acțiunile tale.

Rezumăm. Danilevski, Khomiakov, etc., vedeau în gândirea rusească un tip superior de cultură, un tip cu nuanță specific religioasă, căruia Occidentul prea legat de bunurile lumești, materiale, va trebui să i se închine. Solovieff și Alexinsky, de altă parte, nu văd nimic superior în cultura rusească, nimic ce ar putea justifica existența tipului de cultură slav. Intre aceste două curente avem un al treilea reprezentant între alții pe Berdiaeff, Bulgakoff și Zdziechowsky. Toți aceștia văd în slavonismul poporului rus și în special în religia lui un element specific, care va putea îndrepta ochii Occidentului spre idealuri mai desfăcute de materialismul lumesc. Empirismul prea pronunțat al Occidentului va primi o nuanță spirituală. Iar Orientul la rândul lui va fi ajutat să dea apocaliticismului religios, care l-a dus la colectivismul mortal, o directivă mai omenească, îndreptată spre lumea aceasta.

BCU Cluj / Centr *Bibliografie*: Library Cluj

V. Solovieff: *Russland und Europa*. Alexinsky: *La Russie moderne și La Russie et l'Europe*.

Publicate în *L'Ame Russe*: N. Berdiaeff: *L'Idée religieuse russe*. S. Boulgakof: *L'Ancien et le Nouveau*. M. Zdziechowski: *Le dualisme dans la pensée religieuse russe*.

Dr. L. Bologa

VIRGIL I. BARBAT
profesor la Universitatea din Cluj

Extensiunea Universitară — Lei 35
Premisele Umane ale Culturii — Lei 40

Cetatea Universitară din Paris

Numărul studenților francezi și străini înscriși la Universitatea din Paris e mereu în creștere. Într'un sfert de veac, dela 1900 la 1925, numărul lor s'a dublat, trecând dela unsprezece mii la douăzecișidouă de mii. Astăzi trece peste douăzecișisase de mii, dintre care, mai mult de șase mii sunt străini.

Dar, această afluență de tineri provinciali și străini, într'o capitală unde bătue criza de locuințe, pune neapărat o chestiune, care nu poate fi amânată fără urmări rele: unde va putea fi găzduită această numeroasă tinerime, care dispune, în genere, de mijloace modeste?

Fără îndoială, industria hotelieră — și trebuie luat cuvântul industrie într'un înțeles foarte larg, cu avantajele și dezavantajele ei — a luat la Paris, o mare desvoltare după război. Ea a fost însă, nevoită în multe cazuri să se servească de clădiri vechi și învechite, lipsite de confort și chiar de igienă. Studenții, de cele mai multe ori, în aceste hotele vin să-și caute o odăiță la măsardă, în care să se poată adăposti noaptea. Și cu ce prețuri! Micul lor buget pentru studii este serios atins.

Să luăm bine seama! Nu poate fi decât extrem de dăunător pentru viitorul intelectual și chiar economic al țării, să se lase astfel, ca greutățile actuale ale existenței să îndepărteze de Școlile Superioare și de Facultăți, un mare număr de tineri bine dotați, dar lipsiți de mijloace.

Alături de diferitele instituții care și-au luat însărcinarea să aducă un ajutor material studenților merituosi, — cu burse de studii, împrumuturi cu obligații, împrumuturi pe onoare — se simția de mult nevoia unui ajutor, care să rezolve deadreptul problema, oferind un cămin comun studenților izolați.

Un om de bine, în același timp și un om de acțiune, D. Emile

Deutsch de la Meurthe, și-a luat îndatorirea să soluționeze această problemă. El a făcut universității din Paris o danie de zece milioane de franci, cu condiția ca Statul și orașul Paris să se învoiască să rezerve terenurile vechilor fortificații din jurul lui Gentilly pentru a se construi un șir de pavilioane care să adăpostească treisutecincizeci de studenți.

Prin legea din 27 Iunie 1921, terenurile au fost obținute. Pavilioanele au fost ridicate. Națiunile străine și amice Franței, și-au oprit și ele terenuri și au creat fundații. *Cetatea Unive-sitară* de „falanstere“ franceze și străine, e alcătuită.

Ea se întinde pe 28 hectare, dintre care 19 sunt destinate pentru parcuri minunate, pentru terenuri de sport și joc, iar celelalte 9 hectare locuințelor și trebuințelor casnice comune. Restaurant, bibliotecă, sală de întruniri, de recreare, de muzică, infirmerie, nimic din toate acestea nu trebuie să lipsească din *Cetate*. D. Honnorat, senator și fost ministru, Președintele Fundației Naționale a Cetății Universitare își închină cea mai mare parte din energia sa, ca să asigure mărirea parcului și isprăvirea pavilioanelor.

In curând, două mii de studenți vor găsi găzduire în acest orașel. In fiecare zi tramvaie și trenuri electrice îi vor duce în Cartierul Latin, unde se vor împrăștia pe la diferitele instituții de înalte studii.

Astfel, prin colaborarea fondurilor particulare și publice și prin contribuția financiară a țărilor amice este dusă la bun sfârșit această mare operă.

De aici, poate vor rezulta consecințe, pe care nu îndrăznim încă, să le prezentăm ca ceva sigur. Poate că mai târziu, anexele necesare pentru vechile școli, devenite neîncăpătoare, vor fi construite, din motive de comoditate, în apropierea Cetății Unive-sitare. In felul acesta, nu este imposibil ca centrul de gravitate al cartierului de studii situat, timp de secole, între Sena și muntele Sainte-Geneviève, să se deplaseze către sudul Parisului. Dar, ceea ce este sigur, e că din camaraderia studențimii diferitelor națiuni, va ieși un schimb rodnic între intelectualitățile cele mai variate și se va forma cu încetul o concepție mai largă despre solidaritatea studențească.

Raoul Guyader

Prof. la Școala de Inalte studii Sociale din Paris.

(Trad. din fr. de C. B.).

Publicații și Cercetări

Clișeu de Dl N. G. Eremie

Reviste de Sociologie

Arhiva pentru știința și reforma socială. Editura Institutului social român, Anul X, 500 lei pe an, Piața Romană, 6 București.

Revue internationale de Sociologie, Giard et Brière, Paris.

Revue de l'Institut de Sociologie (Institut Solvay), Parc Leopold, Bruxelles.

Kölner Vierteljahrhefte für Soziologie, Verlag Duncker & Humblot, München—Leipzig.

The American Journal of Sociology, The University of Chicago Press, Chicago.

The Sociological Review, London.

Bildo Jaroslav, *The Slavs in Medieval History*

The Slavonic and East European Review, 1 Ian. 1930.

Statele slave, mai puțin puternice și mai rău organizate decât vecinii lor, nu s'au putut desvolta din cauza certurilor dinastice, a intereselor locale și a tradițiilor de individualitate ale triburilor slave. Progresul economic al statului ceh a mărit puterea regilor săi, care s'a menținut cu opriri temporare, până la sfârșitul dinastiei Przemysl. Ultimii domnitori cehi aveau un loc înalt printre principii imperiali, dar politica lor era mai mult

germană decât slavă. Boemia, țară predominant slavă, a încorporat unele elemente puternice ale Imperiului german și astfel și-a format o bază politică permanentă și stabilă, care a suptăvțuit multor crize serioase. Diversitatea intereselor locale a desmembrat statul polon în sec. XII și a deschis drum invaziunii străine. Prin moartea prematură a lui Venceslas II., care a fost stăpânitorul aproape întregii Polonii, s'a oprit expansiunea cehă spre Est. Cu multe sacrificii, Piaștii au întemeiat o nouă Polonie. A urmat apoi unirea cu Ungaria și cu Lituania. Expansiunea germană s'a terminat odată cu înfrângerea Teutonilor. În luptele împotriva Turcilor, Polonia deveni încurând proteoarea slavilor balcanici. Jagelonii bravară Habsburgii pe deasupra Boemiei și Ungariei, dar le cedară după alianța Habsburgilor cu Rușii. Anarhia rezultată din căderea imperiului bizantin a dat naștere în peninsula balcanică unor state cu viață scurtă. Bulgarii reînființându-și statul lor în 1186, i-au păstrat autoimoima. Ei au suferit cu toate acestea de pe urma luptelor dintre Grecii niceeni și Unguri. Lipsurile și consolidarea statului lor i-a dat pradă Turcilor. Serbia, având conducători dibaci, a avut mai mult noroc și sub Ștefan Dușan a fost factorul cel mai puternic în peninsula balcanică. După moartea sa, principatul a decăzut și Sârbia a ajuns cu timpul în mâinile Turcilor. Croația a avut o idependență considerabilă și ar fi putut să rămână totdeauna separată de Ungaria, dacă n'ar fi eixstat certuri între marile sale familii. Slovacia a fost idependentă câțva timp sub Cak de Trancin.

Prinții moscoviți luptând pentru mărirea lor, au devenit centrul revoltei împotriva Tătarilor; au anexat teritorii mari și prin sec. XVI ducatul a devenit un puternic stat slav. Incercările de a uni Rusia și Polonia-Lituania n'au isbutit niciodată.

(Publicată și în *Social Science Abstracts*. 1931).

(Trad. din engleză de T. Bugnariu).

Arthur I. Andrews

Situația economică din Anglia (Rezumat după J. Martin).

Intr'un articol din „Revue de Paris“, Sir Walter Layton, editorul „Economistului“ (The Economist), face o analiză pătrunzătoare a situației economice din Anglia, risipind părerile pesimiste ale scriitorilor englezi și străini despre declinul presu-

pus al prosperității britanice.

Se crede că deplasarea centrului de greutate al industriei în America a făcut din Anglia o putere ce declină și că poporul englez, în condițiile actuale, nu mai poate recuceri întâietatea care să-i dea puțința de a răspunde standardului ridicat al vieții de azi.

Dar, comparând statisticile, vedem că situația e mai bună decât s'ar părea. Din 1924 până în 1929 (se face abstracție de 1930, an rău, datorit condițiilor mondiale) producția Angliei s'a mărit cu 11.6%. În același timp populația s'a înmulțit cu aproape 2%.

Sunt interesante în această privință cifrele în legătură cu șomajul. În 1929 numărul șomeurilor era destul de mare în Anglia, dar nu mai mare decât în 1924. A crescut numărul lucrătorilor disponibili cu 7%, dar cam tot cu 7% a crescut și numărul celor ce și-au găsit lucru, ceea ce înseamnă, după cum am văzut, o creștere a producției cu 11.6%. Acesta e un semn al îmbunătățirii tehnicii producției engleze. Mai e un punct important în legătură cu problema șomajului. În 1924 numărul lucrătorilor ce aveau de lucru era mai mare cu 100.000 decât în 1913, an în care erau foarte puțini lucrători neîntrebuințați. Iar situația din 1924 față de cea din 1929 e cel puțin în raport de egalitate. Salariile (având în vedere posibilitatea de cumpărare, nu sumele plătite) au crescut din 1924 cu 8%. Orele de lucru au fost reduse cam cu 10%. Iar în ultimii 30 ani mortalitatea infantilă s'a înjumătățit.

E interesantă o considerare a consumației câtorva alimente pentru un individ în diferite perioade. În 1913 consumația de zahăr pentru un individ era 41.61 kg., în 1924 era 39.27 kg., în 1929 era 44.47 kg.; de ceai: 3.35 kg. în 1913, 4.45 kg. în 1924, 5 kg. în 1929; de unt: 4.95 kg. în 1913, 6.36 kg. în 1924, 7.68 kg. în 1929 ș. a. m. d. În schimb a descrescut considerabil consumul băuturilor alcoolice.

De asemenea fondurile Caselor de Economie s'au mărit considerabil dela 1913 la 1929. Depozitele Oficiului Poștal s'au ridicat dela 187 milioane Lire la 285 milioane. Societatea Clădirilor și-a ridicat activul dela 65 milioane Lire la 313 milioane, etc. Cum aceste cifre reprezintă în medie economiile claselor salariale, se vede clar că situația financiară a maselor poporului englez e sănătoasă.

Astfel standardul de viață e mai ridicat în Anglia decât în celelalte țări din Europa, posibilitatea de cumpărare, după salariu, a lucrătorului german fiind $\frac{3}{4}$ din cea a lucrătorului englez, iar cea a lucrătorului francez $\frac{3}{5}$. Și Anglia poate satisface acest standard de viață grație productivității sale crescânde și a măririi posibilității de plasare a mâinii de lucru. Toate acestea, în ciuda celor scrise de pesimiștii englezi și străini, au un caracter pronunțat optimist și sunt de o temeinicie indiscutabilă.

(M. B.)

Cât vor dura marile state de azi?

Cât va dura Imperiul Britanic? Va dura el mai mult ca marele Imperiu Roman, sau va avea același sfârșit? Iată întrebări ce se discută cu copiii din Imperiul britanic. Prin aceste discuții se caută să se lămurească în fața copiilor care este superioritatea vieții imperiului lor față de cel roman și ce anume trebuie îngrijit deci mai cu precădere, spre a asigura existența celui dintâi.

Istoricul H. G. Wells, în „*An Outline of History*” se ocupă și el de această problemă, subliniind o deosebire între cele două imperii.

În Imperiul Roman de după războaiele punice, spune dânsul, se manifestă pentru prima dată tendința poporului de a se guverna singur. Pentru prima dată o regiune (mai mare decât statul-cetate) are o singură concepție juridică — sub o formă destul de primitivă fără îndoială, dar o are.

Pentru prima dată apar conflicte și probleme sociale care se pot compara cu cele de azi.

Totuși unele dintre lucrurile moderne, elementare chiar și unele idei curențe ale timpului nostru au lipsit marelui imperiu. Una dintre lipsurile esențiale a fost educația.

Învățământul constituia un strat subțire și rar, care nu era la îndemâna mulțimii. El era în posesiunea a câtorva Greci, care erau sclavi. Restul populației se pierdea în ignoranță. Romanul în genere nu știa nimic din ceea ce privea trecutul și în mare parte prezentul. Nu știa ce se petrecea dincolo de hotarele țării lui, dar nu prea știa nici ce e înăuntrul ei.

În cetățile grecești populația era puțină și cunoștințele necesare cetățeanului se obțineau prin legăturile vieții zilnice. La

Roma însă totul se petrecea pe o scară cu mult mai întinsă. Nu se putea menține un spirit unitar între indivizi. Această prăpastie ce se deschidea între cetățean și stat n'a fost văzută de contemporani. Contrar timpurilor noastre, când educația în general și educația cetățenească (în care joacă un mare rol ziaristica — fapt accentuat de Wells) stabilește atâtea și atâtea trăsuri de unire între indivizi, la cei vechi, nu a existat un element unificator. Nu exista o tendință de a răspândi instrucția necesară cetățeanului, care să poată face față datoriei sale atât de complexă.

Nimeni nu-și dădea seama că e un rău care trebuie vindecat, și nu existau posibilități de instruirea maselor în vederea unei politici unitare și unui ideal comun. S'a ajuns astfel la destrămare politică, care a dus repede spre ruină. Lipsa de educație era deci unul dintre marile rele ale Imperiului roman.

Abia cu dezvoltarea marilor religii propagandiste ale lumii vechi (creștinismul ne e mai cunoscut) a devenit posibilă o oarecare instruire sistematică a marilor mase populare. Constantin cel Mare în secolul IV a fost primul care să priceapă și să folosească această posibilitate pentru păstrarea și unificarea mintală și morală a comunității peste care domnea.

Că statul roman era totuși „sub-civilizat“ o dovedesc sclavajul și jocurile gladiatorilor — mai crude decât la oricare alt popor. Ele arată prăpastia ce există între nivelul de morală al Romanilor și al modernilor. „Conștiința omenirii era atunci mai slabă și mai puțin inteligentă decât acum“ spune Wells. Prin creștinism o nouă putere, care ne-a ridicat mult de unde eram, a pătruns în conștiința omenirii.

Erie Podea

Este libertatea individului un pericol pentru societate ?

Această întrebare și-o pune *Joseph K. Hart* într'un articol din revista „*The Survey*“. Indivizii nu s'au născut liberi și libertatea lor depinde de ei, dacă știu și pot să și-o câștige. Într'adevăr există „*declarații ale independenței*“, dar acestea nu sunt decât dorinți, nu îndepliniri, un început nu un sfârșit.

Oamenii se mulțumesc să reacționeze conform drepturilor cari

le-au apucat, respectându-le fiindcă sunt din trecut. Drepturile cari există sunt doar niște privilegii cari și le-au asumat încet, încet anumite grupuri: preoții au dreptul să spue ce este religia; profesorii să ne spue ce este educația și cum trebuie să fie; politicianii au dreptul să ne spue cum vom vota; moralistii cum să fim morali, etc. . . . și noi continuăm să urmăm aceste prescripții, care au ajuns dogme, fără să ne întrebăm cum sunt și dacă mai sunt bune; le vom urma atât timp cât vom crede că trecutul e superior prezentului și viitorului.

De îndată ce unul se ridică prin ceva nou contra acestor drepturi e considerat imoral și drept unul din acei cari atacă bazele societății. De aci împiedecarea tuturor încercărilor de eliberare și înăbușirea oricărei gândiri libere.

Trebuie să continuăm să ne supunem acestei tradiții, ca să nu sguduim organizația societății? Nu! din contra, trebuie să considerăm o datorie stimularea a unui cât mai mare și variat număr de gânditori liberi, independenți care, cooperând între ei, să reformeze viața noastră socială, politică și economică.

Această sforțare după o gândire independentă nu va aduce în nici un caz societatea într'o stare mai rea decât cea de azi, ci încercând și riscând se va atinge noi trepte, într'o lume nouă a spiritului creator. Gândirea liberă este singura care dă energia și direcția de care e nevoie pentru astfel de realizări. (V. P.)

Ideile politice și sociale la femeile din satul Leteni, județul Baia

Rezultatul de față, în ceea ce privește ideile politice și sociale, l-am căpătat stând de vorbă cu femeile din satul Liteni jud. Baia. E un sat mare, frumos, cu așezări boerești. Aproximativ cu 5000 locuitori. E așezat nu departe de confluența râului Suceava cu Siretul; la întretăierea de multe drumuri care leagă sate și orașe mari din jur: Botoșani (la o distanță de vr'o 30 km.), Fălticeni, Dolhasca, Lespezi. Gara e pe linia principală București—Cernăuți. Are școală primară de fete și băieți, judecătorie, dispensar, farmacie. Până în anul trecut a avut un gimnaziu înființat după război, transformat în toamna anului 1930 în școală comercială, care n'a funcționat decât câteva luni.

Femeile cu care am stat de vorbă au fost numai țărance, românce și de religie ortodoxă. După ocupațiunea bărbatului lor, deci în mare măsură și a lor și după cunoștințe și răspunsuri, le-am împăr-

tit în două: femei, soții de negustor și femei, soții de plugari; natural că cele dintâi erau și cele mai bogate.

Intrebate dacă au auzit cuvântul „Stat“ au răspuns afirmativ; definiție nu puteau da, însă spuneau că statul conduce, statul pune dărilor, statul face legile. Doar una singură, soția unui negustor a zis că „e o combinație de cei de sus și poporul de jos“.

Statul e condus de rege și de politicieni spuneau negustoresele, de rege și de cei de sus spuneau țărancele. Nu știau ce înseamnă formă de guvernământ și dacă o țară se mai poate conduce altfel decât de un rege. Toate au știut cine e regele și regina. Au putut numi și alți membri din familia regală. Intrebate de unde cunosc aceste nume, au spus că dela biserică. Au putut preciza sosirea regelui Carol II-lea și multe din ele spuneau că a venit în zi de sărbătoare. Ele găseau o semnificație în această coincidență. Toate și-au arătat iubirea față de rege și au zis că e mai bine cu un rege, decât cu o regentă. Unele femei de negustor însă, au marcat că totuși au sperat că venind regele, viața va fi mai ușoară. Una din ele a amintit și soarta reginei Elena. Știu cine a fost rege înainte de regele Carol II. Femeile de negustor își dau seama de ce poate fi o regentă; nu știu numărul membrilor dar numeau ca membri pe patriarh și pe prințul Nicolae. Țărancele spuneau că regele Mihai a condus împreună cu un episcop.

Pentru țărance partidele s'au format din pricina urei care există între oameni, și ca să poată veni toți la putere și să se îmbogățească pe rând.

Cunoșteau partidul liberal și pe cel național-țărănist. Femeile de negustor numeau pe lângă acestea și partidul „românesc“ cuzist. Aceste din urmă ar dori să nu mai fie atâta ceartă între partide fiindcă aduc rău țării; să se formeze unul singur și „românesc“ și și-au manifestat simpatia pentru cel cuzist. Altele au spus că pot fi oricât de multe partide și să se certe între ele oricât de mult, căci „mâncându-se“ între ele își arată „slăbiciunea“ unii la alții; și apoi sfădindu-se între ei, poate că vor uita de țărani și nu vor mai pune atâtea „biruri“. Majoritatea femeilor însă au spus că nu le interesează nici un partid. Totuși își amintesc că era mai bine sub liberali fiindcă aveau ce vinde și aveau bani cu ce să cumpere ce doreau. Au crezut că sub naționali-țărăniști va fi și mai bine dar de abia acum văd că tot răul cu ei a venit. Țărancele pun orice rău în socoteala politicianilor și deoarece criza a coincis cu guvernul național-țărănist, tot răul, lor li se datorește.

N'au știut să numească conducători de partide nici din țară și nici din județ, ci doar din sat. Negustoresele au numit pe Cuza, Co-dreanu și Tița Pavelescu despre care au spus că e mare româncă. Intrebându-le de unde o cunosc pe Tița Pavelescu au spus că citesc ziarul *Santinela* care apare la Focșani și în care scrie Tița Pavelescu. Cele mai multe dintre țărance n'au auzit de nici un om politic și nici nu știu că ar exista vre-unul mai însemnat. Altele au spus, că au auzit vorbindu-se printre soții lor de Maniu, mai cu seamă de când

vremurile sunt grele. Negustoresele au numit pe Iorga și Titulescu. (Tocmai sosise Titulescu în țară). Intrebate de ce cred că Titulescu e mai însemnat, au zis fiindcă a făcut fapte mari pentru țară; ce anume, nu știau.

Soțiile de negustor știau că afară de Români, în țara noastră locuiesc Evrei, Ruși și „Bolșevici”. Țărancele știau doar de Evrei. Ele nu știau dacă avem prieteni sau dușmani în afară de hotare și credeau că acest lucru nu trebuie să le intereseze pe ele. Negustoresele au spus că dușmanii cei mai mari sunt Rușii și mai cu seamă Bolșevicii.

Multe dintre țărance au fost împroprietărite și cred că acesta e binele cel mai mare după războiu. Inșă au adăugat „că ce folos dacă au primit pământ și acum politicianii prin dări mari „ne scurg” de tot ce am câștigat.

Boerul este confundat cu politicianul; sau și boerul și politicianul se sfătuesc să jupoaie pe țăran. Au impresia că țăranii sunt persecutați de politicieni și dacă țăranii o duc greu aceasta-i numai din pricina politicianilor și negustoresele adaugă că ele o duc greu din pricina Evreilor. S'ar bucura dacă pământul s'ar împărți la toți la fel, însă ele cred că aceasta n'o să se întâmple niciodată. E drept, că e mai bine după războiu fiindcă s'a dat pământ, e mai multă „civilizație” dar ce folos că dările au crescut, în țară nu-i liniște, nu-i blândete față de popor și marfa Evreilor e scumpă dar a țăranului e ieftină? Așa spun negustoresele, iar țărancele adaugă că dacă muncești tot nu mori de foame.

În majoritatea lor, femeile au spus că preoții să nu facă politică, dacă fac politică se ceartă cu țăranii și'n ceartă țăranul nu se uită și lovește, și într'un popă bătut nimeni nu mai crede. Învățătorul poate face politică. Dacă au vr'un necaz mare mai lesne îl spun părintelui, însă amândoi sunt deopotrivă de iubiți.

În genere, țărancele nu știu carte, doar cele mai tinere. Femeile de negustor regretă că n'au învățat. Inșă ele știu să socotească și să se iscălească, din practică. Ele se interesează de ziare; cele cari nu pot citi singure roagă pe cineva să le citească. Ziarul cel mai citit e *Universul*. Pe la negustorese am găsit și ziarul *Ordinea* și *Santincla*. Femeile de negustor sunt de părere ca femeile să citească ziare și să se intereseze de politică. Țărancele spun că pot trăi și fără carte și ziarele și politica să rămână pe seama bărbaților. Intrebate dacă femeia să facă politică, ele au răspuns indignate că „de asta să le mai ardă lor acum”; femeile au ele destule griji și apoi s'ar certa cu soții lor.

Țărancele cred că e bine să nu existe nici un fel de asociație a femeilor fiindcă acestea se critică între ele, apoi se ceartă și în urmă ajung la bătae și de aci la judecătorie. Femeile de negustor au privit cu totul altfel emanciparea femeii. Ele au spus că femeile „energice” trebuie să facă politică, dar numai cele mai energice. Și-au dat seama că femeia are prea multe de făcut, totuși fiindcă se pricepe mai bine decât bărbatul în gospodărie ar putea fi primar.

În satul Liteni nu există nici o organizare a femeilor. Imediat după război multe femei lucrau împreună cu comitetul școlar pentru ajutorarea copiilor orfani; însă încetul cu încetul aecst obicei s'a pierdut. Femeile de negustor și cele mai răsărite doresc o societate a femeilor, ale căror întruniri să aibă caracter de șezătoare: să se lucreze, cineva să citească și să se afle ce se petrece și în alte părți etc.

Un mijloc de întâlnire al femeilor e biserica; după slujbă ies grupuri, grupuri și stau la sfat până la prânz; după masă se întâlnesc la hore, deci la cârciumă, unde are loc jocul. Aici vorbesc de ale gospodăriei, de necazuri și despre ce aud una de alta. La șezători sau clăci nu se întâlnesc; în satul Liteni nu se mai fac clăci; întrebate de ce, ele au spus: „fiindcă satul e bogat“.

Prietenii cele mai strânse se leagă între rude. Tot rudenia hotărăște pe multe să mai treacă și prin alte sate. Un mijloc de comunicație mai intensă e iarmarocul (târg), care în acest sat se ține în fiecare săptămână. Întrebate dacă se duc des la iarmaroc au spus că întotdeauna, chiar dacă n'au de vândut, sau de cumpărat ceva. Se duc numai să vadă cum sunt prețurile și ca să se întâlnească cu cunoscuții.

Mai des vând produsele câmpului ca să câștige bani pentru dări, iar ouă, unt, lapte, fructe pentru bani de „buzunar“ și „mărunțișuri“. Oule și untul sunt vândute de cele mai multe ori de femei și banii câștigați formează fondul de rezervă, secret, al femeii pentru „liturghiile“ de Dumincă și pentru diferite cheltueli despre care bărbatul nu trebuie să știe: *pomenii*, pentru pânză și lăcercer pentru zestrea fetei câte un ban de cheltuială pentru copii, panglici și lucruri de găteală pentru fete. Ceeace cumpără sunt stoffe pentru îmbrăcat.

La oraș țărancele nu se duc, ci doar negustoresele și numai atunci când trebuie să cumpere marfă.

Nu le-ar plăcea să stea la oraș, ci toată viața la țară fiindcă, spun negustoresele, viața e mai „sănătoasă“, religia mai bine „păstrată“, iar țărancele, „fiindcă aci au trăit și murit bunicii și părinții mei“.

Negustoresele s'au plâns că le merge rău cu prăvălia fiindcă țăranelul cumpără și vinde mai lesne Evreilor.

Țărancele au mărturisit că afacerile merg mai bine în tovărășie cu Evreii fiindcă sunt mai „cinstiți“ ca Românii. Și vând Evreilor fiindcă aceștia le dau bani gata imediat sau marfă în schimb. Sau, de Evrei au nevoie fiindcă dela ei capătă marfă și pe datorie.

Munca țărancei nu e atât de diferențiată de a bărbatului. Ei lucrează împreună la câmp; spune că trebuie să lucreze și ea și copiii că bărbatul singur nu „răzbește“ și apoi munca câmpului e mai simplă și mai frumoasă. Deaceea rolul de gospodină al țărancei în mare parte e neînțeles, sau cu desăvârșire redus. Soțiile de negustor nu mai lucrează la câmp ci se ocupă de prăvălie.

În privința stării materiale, toate femeile au spus că o duc foarte greu, fiindcă nu-s bani și n'au cu ce să-și întrețină copiii.

În ceea ce privește viitorul copiilor, țărancele au zis, că vor ca și fetele și băieții să rămână la sapa, la țară cum au apucat și ele, căci e destul de bine. Să nu facă școală prea multă, căci și slujbașii o duc destul de greu. Și nici să înceapă o școală mai înaltă și după un an, doi s'o lase căci atunci nu-s nici boeri și nici țărani, ci cum e mai rău. Negustoresele, în parte, vor să facă din copiii lor tot ce-o fi mai mare, iar altele vor să-i facă comercianți. Toate au spus că-și vor da copiii, fete și băieți, la școli primare, licee și de aci mai departe. (Știu că există un „mai departe“ dar ce anume nu-l bănuiesc).

Toate vor ca băieții să facă armata. Armata „îi învață minte“ au spus ele și „fiecare bărbat trebuie să-și apere țara“.

Spunându-le că în Rusia și femeile fac armată nu s'au mirat și au zis că nu e rău. Armata nu trebuie să se desființeze, căci atunci toți dușmanii ar năvăli asupra țării.

Fata e bine să se mărite însă nu prea devreme, ci după 20 de ani și trebuie să aibă copii; aceasta, au spus ele, ca să nu ne întrecă dușmanii, iar altele au spus că ai ajutor la bătrânețe. Logodnicul trebuie să fie încuviințat de părinți. Fetele au spus că nu e bine să te măriți căci nu mai ești așa de liberă.

Petrecerile țărancelor se reduc la horele de Duminecă; fetele joacă; femeile privesc, beau și stau de vorbă. După mărturisirile lor, vorbesc de necazuri, apoi una de alta. Alte petreceri sunt acele cu ocazia nunților și a cumetriilor.

În general femeia dela țară se arată tradiționalistă, iubitoare de ordine și respectă clasele sociale, își iubește regele și pe fruntașii satului, în special pe preot. Are groază de politică și orice rău ce se întâmplă îl atribuie politicianilor.

Mai inițiată în toate problemele se arată soția de negustor. Aceasta e încă o dovadă că viața mai activă și mi bogată în relații cu oamenii determină îmbogățirea cunoștințelor și lărgirea concepțiilor. Dealtfel ele se arată cu mai multă inițiativă și gata de a înfăptui ceva mai mult.

Viorica Pintilieșcu

La școli mai mari

Comuna Visuia are cam 980 locuitori. Sat de câmpie; 7 km. depărtat de gară; școală primară cu un singur învățător. Aparține jud. Cluj. Cel mai apropiat liceu se află la distanță de 18 km. Din această comună au fost trimiși la școli mai mari următorii băieți și fete, în decursul anilor 1920 - 1931.

Anul școlar	Numărul elevilor	Școala	Sexul	Susținătorii		Aveea
Dela 1920 la 1923	—	—	—	—	—	—
1924/25	2	liceu	băieți	1 mama 1 "	țărăncă väd. de avocat	35 jg. 40 "
1925/26	2	"	"	1 "	"	"
1926/27	3	"	"	1 " 2 "	țărăncă väd. de avocat	"
1927/28	4	"	"	1 " 2 " 1 "	țărăncă väd. de avocat țărăncă	35 jg. 40 " 22 "
1928/29	7	"	6 băieți și 1 fată	1 " 2 " 2 " 1 " 1 tatăl	țărăncă väd. de avocat väd. de preot țărăncă țaran	35 jg. 40 " 70 " 22 " 12 "
1929/30	5	"	băieți	1 mama 2 " 1 " 1 tatăl	țărăncă väd. de avocat țărăncă țaran	35 jg. 40 " 22 " 12 "
1930,31	6	"	5 băieți și 1 fată	1 mama 2 " 1 " 1 tatăl 1 "	țărăncă väd. de avocat țărăncă țaran "	35 jg. 40 " 22 " 24 " 14 "

T. L. Valea.

Despre clacă

În satele din Câmpia Transilvaniei, claca s'a păstrat în formele următoare:

I. 1. „Claca popii“. Preoții români primesc dela fiecare „fum“, ca un fel de ajutor anual, o fardelă (baniță) de grâu sau porumb și o zi de lucru („ziua de clacă“).

Fiindcă enoriașii încearcă, mai ales după unire, să se sustragă dela asemenea îndatoriri și fiindcă adesea preoții sunt posesorii unor lanuri destul de întinse, aceștia din urmă apelează deodată, în aceiași zi, la ajutorul celor dintâi. Denumirea de „claca popii“

se dă în special acestei grupe de muncitori, care se poate întâlni în fiecare sat, de obicei în timpul secerișului.

Pentru a învia și a da **îndemul**, „e data“ ca lăutarii să însoțească din urmă șirul lucrătorilor, ceea ce face ca obligația aceasta să se asemene cu claca jocului.

2. „*Claca jocului*“. Intre flăcăii și fetele care joacă și între lăutarii sau între conducătorii jocului și proprietarul casei unde e sediul horei — caz mai rar, — există învoiala ca plata să se facă și printr'o zi de muncă din partea fiecărui participant la joc. Nu rareori se întâmplă ca un bogat din sat să cumpere dela lăutar dreptul la clacă. Atunci, în seara precedentă clăcii, „chizeșii“ (conducătorii jocului) împreună cu lăutarii cutreeră ulițele satului doinind și oprindu-se la casele cu fete, pentru a le invita la clacă. Ziua de clacă la o gazdă ia aspect sărbătoreesc. După mâncare, pe care o dă gazda, se încinge hora Claca aceasta e un prilej de întrecere în hărnicie. Ea se încheie în cântece vesele, la reîntoarcere dela câmp. O fată aduce la casa gazdei o cunună împletită din spice „cununa anului“, primind odată cu o răsplată în bani și câteva donițe cu apă vărsate pe ea: e un soi de urare.

3. Alătura de aceste forme principale ale clăcii, cari țin de lucrarea pământului, mai sunt și alte manifestări ale ei ca așa zisa „*clacă de tors*“ și „*clacă de scărmanat pene*“, acestea în legătură cu necesitățile interne ale unei gospodării.

Unele femei sărace iau o anumită cantitate de lână dela femeea unui fruntaș al comunei, pe care o termină de tors până la o anumită dată fixă, când „se adună claca“. Sfârșitul și o parte din răsplată constă și aici într'o ospățare la casa gazdei, — numai între femei. Cât despre clăcile de scărmanat pene, ele sunt rare. Inițiatorul lor este preoteasa, femeea notarului sau a învățătorului, când acestea au fete de măritat.

Clăcile de scărmanat pene au un pronunțat caracter de *șezătoare*.

II. Deosebit de cele înșirate, ca o a doua categorie, găsim „*claca cu împrumut*“. Ea constă în asocierea mai multor oameni sau mai multor familii care se ajută reciproc sau care colaborează pentru a duce la bun sfârșit un lucru care cere multă efort. Pe Câmpie materialul de construcție lipsește; cel care își face o casă e ajutat de carele vecinilor în transportarea lemnelor

etc. cu împrumut. Dacă un sătean a rămas până târziu cu ogorul nearat, într'o Duminică după masă, el și-l ară cu câteva pluguri venite cu împrumut.

Ca o clacă cu împrumut este și „*claca de pănușe*“: „desfăcătul“ ciucalăului (știuletului) de păpușoiu, care se face seara în șură; desfăcătorii se perindă dela casă la casă. Cu această ocazie se face o oarecare încrucișare de gânduri.

În sensul descris, claca e un fapt ce-l întâlnim în întreaga Câmpie.

Tit. Liviu Valea.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

VIRGIL I. BĂRBAT

profesor la Universitatea din Cluj.

Dinamism Cultural

Lei 200

Cultura Mulțimii

Activitatea Extensiunii Universitare
în cursul lunii Aprilie, 1931

REZUMATUL CONFERINTELOR DELA CLUJ.

Stadiul actual al Ligii Națiunilor

Conferință ținută de dl Prof. W. Rappard, în ziua de 2 Aprilie.

Realizările și importanța Ligii Națiunilor în politica mondială, pot fi evaluate după mai multe criterii. Trecând peste presupunerea greutăților pentru menținerea păcii în lipsa Ligii Națiunilor, realizările ei pot fi considerate în raport cu problemele puse de autorii pactului fundamental. Aceștia au preconizat în primul rând 1) prevenirea războiului prin: reducerea armamentului, crearea unei armate internaționale pentru apărarea păcii și rezolvarea conflictelor dintre națiuni pe calea arbitrajului obligator. Apoi, menținerea păcii prin (2) executarea tratatelor de pace, atenuarea și corectarea erorilor făcute în tratate și (3) asigurarea unei colaborări pașnice între națiuni.

Aceste probleme au fost rezolvate cu succes inegal. În ce privește crearea armatei păcii și desarmarea nu s'a realizat nimic. În domeniul arbitrajului obligator însă, rezultatele au întrecut așteptările, Liga Națiunilor reușind să facă prin aceasta o adevărată revoluție pacifistă. Printr'o evoluție înceată se poate ajunge la realizarea principiilor din pactul fundamental cu privire la tratate. Problema cooperăției internaționale a fost rezolvată cu mi mult succes, prietenii legate peste granițele naționale între autoritățile trimise de fiecare țară, fiind agenții cei mai *eficaci* pentru promovarea mișcării pacifiste și combaterea naționalismului exagerat.

Liga Națiunilor, afară de aceste realizări, își afirmă vitalitatea și prin creșterea numărului primilor miniștri sau miniștri de externe, delegați în Consiliul și Adunarea Ligii, număr care în ultimii ani s'a mărit cu 100% pentru țările Europei. Alt indiciu al valorii reale a Societății Națiunilor e importanța crescândă ce i se dă din partea guvernelor diferitelor state.

Chiar dacă din punct de vedere juridic Societatea Națiunilor ar fi o simplă ficțiune, în fața acesteia e realitatea sociologică. Reprezentanții diferitelor națiuni sunt de drept apărătorii intereselor naționale

și lucrează în virtutea unui mandat dat de guvernele țărilor respective pe baza principiului suveranității naționale. De fapt, însă realitatea socială fixează pe acești delegați ca membri ai unui „super-parlament“, ei purtând răspunderea față de întreaga Europă.

Lupta pentru sănătate

Conferință ținută de dl Prof. Titu Gane,

în ziua de 3 April,

Scopul suprem al vieții, fericirea, fiind determinată de starea de sănătate a individului și a societății în care trăește, problemele luptei pentru cucerirea și păstrarea sănătății au o deosebită importanță.

Cauzele care atacă sănătatea sunt: 1) *individuale*, de ordin fizic — temperatură, climă; de ordin moral — ignoranță, deprimare; de ordin biologic — microbi, paraziți, etc.; și 2) *sociale* — bolile sociale — și în legătură cu forma societății (viața în școală, în oraș, etc.).

Pentru combaterea acestora omenirea a avut din cele mai vechi timpuri arme și metode de luptă legate de concepțiile ei de viață. La început au fost mistice, sacerdotale, devenind cu timpul raționale și științifice. În evoluția aceasta sunt două faze inegale în timp și ca valoare: dela Hipocrat (460 a. Cr.) până la Pasteur (1860) și dela acesta până în zilele noastre.

Cu dezvoltarea medicinei și aplicarea regulilor ei în igiena individului, în igiena socială și publică și datorită *Medicinei preventive* — *Eubioticii*, care studiază și arată condițiile cele mai bune de traiu și *Profilaxiei*, — a dispărut aproape lepra, pesta, holera, s'a diminuat mult moartea prin turbare, tuberculoză, sifilis, difterie, febră tifoidă, etc., iar durata medie a vieții a crescut dela 20 ani cât era în sec. XVI și 40 ani în 1830 la 53 ani în 1900.

Mijloacele și armele pentru păstrarea sănătății trebuiesc cunoscute și răspândită în cercuri cât mai largi și mai altele noi, în țara noastră care, după Rusia, în Europa are cea mai mare mortalitate generală, cea mai mare mortalitate infantilă și prin tuberculoză. Această stare de lucruri merită o atenție deosebită, deoarece viitorul unui popor atârnă de dezvoltarea numerică și calitativă a națiunii. Răspândirea mijloacelor pentru apărarea sănătății și dreptul la sănătate, la un minimum de îngrijire e o datorie a oricărei societăți democratice, ca și dreptul de vot și dreptul de a lua parte la conducerea statului. Această datorie are și o semnificație morală, un mijloc de împăciuire socială, lucrătorul îngrijit încetând a mai fi un ferment de revoluție.

(T. B.)

Studentele din Cluj la Mănăstur

Studentimea universitară, în vacanțe mai ales, dar chiar în timpul anului școlar, organizează mici șezători, serbări, cu câte un pro-

gram simplu și atrăgător pentru satele din care vin în mare parte și care sunt la apropierea Clujului. În aceste sate ei vor să ducă ceva din lumina câștigată de ei și mai ales ceva din sufletul lor.

În această mișcare se poate încadra și activitatea societății studentelor din căminul Statului, Calea Moșilor. Din inițiativa dnei Dr. Victoria Bena-Medeanu, directoarea căminului, au început să se facă astfel de șezători Duminica după masă, în satul Mănăștur, la capătul Căii Moșilor.

Acum vre-o trei ani, la 24 Ianuarie și 10 Mai s'au ținut acolo scurte vorbiri, căutând să se explice însemnătatea acestor sărbători naționale. S'au jucat chiar piese cu conținut patriotic, s'au cântat cântări naționale, studentele venind îmbrăcate în costume românești.

Acesta a fost începutul, care însă a format tradiție. De atunci în fiecare an, în câteva din Duminicile marelui post, studente din cămin, cu concursul dnei directoare, se duc la Mănăștur cu mici conferințe simple, pe înțelesul tuturor, citesc și explică proverbe românești și basme, care sunt le fel gustate de mari și mici. Pentru aceste șezători, care sunt frecventate de foarte multă lume le este pusă la dispoziție o sală din clădirea școlii primare. Vin bărbați și femei, tineri și bătrâni să asculte bucuroși, cele ce li se spun. Și ca o variație, studente care pot, cântă din gură sau vioară doine de-ale noastre. Ce sunt mult gustate de publicul mănășturean, care nu numai că nu se plictisește, dar roagă chiar pe studente să mai „poftească“ pe la ei, căci le fac atâta plăcere și bucurie cu aceste șezători.

În afară de cele amintite mai sus s'au făcut și proiecțiuni, arătându-li-se scene din viața Mântuitorului, vederi din diferite regiuni, țări și continente; iar pentru copii, care și ei vin la aceste șezători, s'au proiectat povești, dându-li-se explicațiile necesare. Și ce bucurie le înflorește fața, când recunoșteau pe căpița roșie, pe bunică și pe lupul care-a înghițit-o!

De trei ani încoace această activitate se continuă. Odată cu Postul Paștilor, s'au început și anul acesta șezătorile obișnuite la Mănăștur, unde studentele sunt așteptate acum cu acelaș drag, cu care ele se duc colo.

E un lucru mic acesta, dar dacă în toate părțile, fiecare intelectual ar căuta să contribuie numai cu puțin la luminarea poporului, apropiindu-se de el sufletește, câștigul desigur, n'ar fi de disprețuit.

În acelaș timp cu șezătorile dela Mănăștur, s'au început la căminul studentelor lecții pentru servitorii analfabeți ai căminului, Serile, în care erau liberi, fete și băieți, veneau și vin cu tăblițele și abecedarele dăruite de cămin, iar 2—3 studente de două ori pe săptămână, fac pe învățătoarele. Cu puțină bunăvoință și răbdare, ajung ca la sfârșit să aibă mulțumirea de a fi dat lumina cărții unora cărora le-a lipsit posibilitatea de a învăța carte.

Și așa, an de an, conform tradiției create, dacă nu mai mulți, 3—4 servitori sunt scoși din robia analfabetismului.

Veturia Constantinescu.

Note

Arthur Irving Andrews. Profesorul Andrews, care sosește la începutul luni Iunie la Cluj, spre a ne ține câteva conferințe și a face unele cercetări s'a născut la 1878 la Providence, R. I., Statele Unite, a studiat la Universitățile Brown, Wisconsin și Harvard, la cea din urmă terminându-și studiile în 1905. De atunci a întreprins mai multe călătorii de studii în Europa și a fost profesor la mai multe universități americane, ca Colegiul Simmons, Colegiul Tuft, Harvard, Maryland, Vermont și la universitatea din Praga, în 1921.

D-sa a ținut cursuri apoi la diferite alte universități americane și a avut diferite însărcinări științifice din partea autorităților patriei sale.

Profesorul Andrews colaborează la mai multe publicații periodice americane și străine și face parte din numeroase societăți științifice din patria sa și de aiurea. Menționăm, în trecut, că este și membru al societății *Prietenii Americii*, din București și are și *Coroana României* în gradul de *Comandor*. D-sa este un prieten al țării noastre și atât în calitatea sa de învățat cât și în aceea de prieten îi urăm: bun-venit în România.

Excursii de studii în Europa. Americanii organizează de câțva timp excursii sistematice, de studii. Se cunosc d. ex. așa-zisele lor universități — plutitoare, care constau dintr'un vapor anume închiriat și pe care se instalează o sumă de profesori, cu un număr destul de mare de studenți, spre a vizita timp de 5—6—8 luni, diferite țări, oprindu-se în diferite locuri, spre a vizita lucrurile despre care au fost pregătiți în lecțiile din timpul călătoriilor. Se studiază în felul acesta civilizațiile diferitelor popoare, viața lor economică, etc.

În domeniul mai restrâns al sociologiei se fac deasemenea excursii de studii. În anul acesta, ca și în anii trecuți, va avea

loc o vizită de zece săptămâni în Franța. Șase săptămâni vor fi consacrate Parisului, unde studenții vor auzi, la Sorbonna, cursuri angajate pentru ei. Patru săptămâni vor fi consacrate cercetărilor pe teren, vizitându-se regiuni interesante, din punctul de vedere sociologic, din Franța estică, din Elveția și din Italia.

Se fac excursii și în alte țări. Așa, în vara anului trecut, profesorul Henry R. Seager dela universitatea Columbia, din New-York, a organizat o excursie de studii în Rusia. Succesul a fost destul de mare, pentruca în vara aceasta să se repete experiența. Conducerea o va avea acum Roy H. Mackay, tot dela Columbia. Locul de întâlnire al excursioniștilor va fi Berlinul, iar data 6 Iulie. Excursioniștii vor sta în Rusia cinci săptămâni.

Politica și școala, aiurea. În numărul dela 15 Februarie al revistei „The Survey“ se relatează următorul caz, petrecut în America. Autoritățile din Statul Mississippi intervenind și făcând ca, la unele numiri de profesori la Universitatea de acolo, să joace un rol și politica, Asociația Profesorilor Universitari din America a fost imediat convocată, iar rezultatul a fost că Universitatea din Mississippi a fost ștearsă din lista universităților americane.

Asociația facultăților de drept din America a șters și ea facultatea corespunzătoare din Mississippi, de pe lista facultăților de drept din America. Iar acum, Asociația pentru Educație din Mississippi prepară și un proiect de lege, care va fi supus Parlamentului și care, se crede, va tăia pentru totdeauna politicei, zice revista americană, pretenția de a se amesteca în treburile universităților. Studenții Universității în chestiune au protestat și ei, arzând în efigie pe guvernatorul care a îndrăsnit să introducă politica într-o universitate.

Daniel Defoe. La 26 Aprilie, 1731, a murit autorul cărței care este cetită și astăzi mai mult decât oricare alta, în lumea întreagă și aproape în toate limbile: *Robinson Crusoe*.

Succesul lui Defoe, care este considerat nu numai ca unul din cei mai mari prozatori ai Angliei, dar și drept cel mai mare jurnalist al acestei țări, bogată totuși în gazetari celebri, este datorit poate tocmai faptului acesta din urmă. Jurnalismul este genul literar modern prin excelență. Rolul presei este să informeze, să dea știri, să inițieze lumea în secretele naturii de pre-

tutindeni. Ea este, într'un fel, jurnalul cu însemnări al spiritului de aventură, geografică mai întâi, cu care a început timpul modern. Dar presa are și rolul de a ajuta, de a îndruma. Orientul a avut și el lumea lui de aventuri, dar acolo soluția ultimă a unei dificultăți o da totdeauna o putere supra-naturală sau bunătatea extremă a unui împărat. Lozinca modernă este aceea a reușitei prin sine însuși. Jurnalul din timpurile noastre informează și arată drumurile.

Robinson Crusoe nu face altceva nici el. Intr'o lume în care cei bătrâni sunt conduși de principiul că trebuie să cunoască lumea spre a putea reuși apoi în viață, copiii, pe un plan mai apropiat de mintea lor, nu se pot încânta nici ei de alte lucruri. Iar dacă Robinson, adică un om care a putut vedea lucruri noi și situații neprevăzute și care a știut să facă față singur tuturor greutăților, încântă și astăzi mai mult decât oricare alt erou pe copii, aceasta arată că Daniel Defoe a fost unul din spiritele cele mai pătrunzătoare ale vremurilor noastre.

Luna trecută s'au împlinit două sute de ani dela moartea sa.

Agricultura engleză. In numerile trecute ale revistei am subliniat tendința statelor contemporane de a ajunge la un regim economic integral, fiecare producând pe cât se poate mai multe lucruri și mai variate. Iar tendința aceasta nu o puneam în legătură cu vre-un naționalism rău înțeles și exagerat, ci cu mișcarea democratică a zilelor noastre, care vrea, spre a putea răspândi pretutindeni un nivel cultural mai ridicat, să folosească toate mijloacele de îmbogățire ale fiecărei regiuni și ale fiecărei națiuni. De aici tendința statelor agricole de a-și creia și o industrie, iar a statelor industriale de a-și reface agricultura.

In direcția din urmă d. e. lucrează cu multă stăruință Dr. Addison, ministrul de agricultură al Angliei. Intr'un discurs recent, între altele, el a spus că Anglia plătește douăzeci de milioane de lire pe an pentru ouă aduse din străinătate și el adaugă că producătorii englezi trebuie să fie sprijiniți să acapareze o parte cel puțin din această sumă enormă. La fel apoi cu laptele și cu toate produsele agricole. Anglia trebuie ajutată să producă cea mai mare parte din produsele ce se importă acum. „Eu doresc, a zis dr. Addison, să clădesc un sistem, grație căruia industria să ajute refacerea Angliei rurale...“

La noi situația este inversă, dar principial este aceeași: în-

tocmai ca și Anglia, țara românească trebuie să-și clădească un sistem economic integral, care să asigure maximul de muncă pentru toți și o piață de desfacere internă, în stare să absoarbă cea mai mare parte din produsele noastre. Alături de sate, va trebui deci să avem orașe active și în felul acesta vom avea o prosperitate mai complexă și generală.

Liga Națiunilor și presa. Ca o complectare a celor spuse de profesorul Rappard, dela Geneva, asupra Ligii Națiunilor, într'o conferință ținută la Cluj și al cărei rezumat apare în altă parte a numărului de față al revistei, dăm și următoarele date relative la presă și pe care le scoatem dintr'un articol publicat de acelaș profesor în *L'Esprit international* din Aprilie 1931. E vorba de jurnalele și agențiile de presă reprezentate pe lângă diferite adunări ale Ligii Națiunilor.

Anul	Numărul jurnalelor și al agențiilor de presă					
1920	—	—	—	—	—	187
1921	—	—	—	—	—	192
1922	—	—	—	—	—	228
1923	—	—	—	—	—	166
1924	—	—	—	—	—	285
1925	—	—	—	—	—	292
1926	—	—	—	—	—	361
1927	—	—	—	—	—	339
1928	—	—	—	—	—	320
1929	—	—	—	—	—	340
1930	—	—	—	—	—	410

„Din aceste jurnale și agenții de presă, ne spune d. W. Rappard, 89 în 1920 și 113 în 1930 aveau reprezentanți permanenți la Geneva“, un lucru care, împreună cu statistica de mai sus, ne arată și el, încheie dsa, interesul tot mai mare pe care-l deșteaptă Liga Națiunilor în opinia publică.

Notițe

— *Lapte pentru copii.* Revista „Științelor Veterinare“ arată că în Ungaria, Comitetul pentru propaganda consumului de lapte a dat două luni și jumătate, la 900 copii de școală în vârstă de 6 până la 12 ani, lapte proaspăt în fiecare zi. Băieții astfel hrăniți au crescut, în medie, cu 1.14 kgr. în greutate și 1.89 cm. în înălțime; iar fetele cu 1.15 kgr. în greutate și 1.74 cm. în înălțime. Copiii cari nu au primit rațiunea zilnică de lapte proaspăt au crescut în același interval de timp, băieții numai cu 0.44 kgr. în greutate și 1.37 cm. în înălțime; iar fetele cu 0.63 kgr. în greutate și 1.37 cm. în înălțime. Avem deci, în două luni și jumătate, o diferență în plus, pentru cei cari au băut lapte, de 0.70 kgr. în greutate și 0.52 cm. în înălțime pentru băieți și de 0.52 kgr. în greutate și 0.37 cm. în înălțime pentru fete.

— Față de 3.055.904 Ha. cultivate cu grâu anul trecut la noi, în toamna trecută nu s'au mai semănat decât 2.229.078 Ha., adică 826.826 Ha. mai puțin.

— Amintirile din copilărie ale lui Ion Creangă au apărut acum de curând și în italienește traduse de d-na Agnesina Silvestri Georgi. Ele apăruseră anul trecut (împreună cu alte câteva povestiri) și în englezește, traduse de d-na Lucy Bing.

— D. Jean Boutière, care a publicat anul trecut o monografie (în limba franceză) asupra vieții și operei lui Ion Creangă, pregătește

și d-sa o traducere franceză a amintirilor (împreună cu restul operei lui Creangă). Amintirile din copilărie au mai fost traduse și în limba ruteană de către d. V. Simowicz (cuțin înainte de război).

— Ziarul *Observer*, vorbind de revoluția din Spania, zice că aceasta va reuși în măsura în care va înțelege că nu există nici un cuvânt magic, care să garanteze succesul. Nici „dictatura“ și nici „republica“ nu duc la nimic bun, dacă oamenii nu sunt pătrunși de adevărul că la baza civilizației trebuie pus principiul că: „Datoriile au precedere înaintea Drepturilor“.

— *Garvain (Observer)* crede că multe din rețele de care suferă Anglia astăzi, sunt datorite faptului că în loc de două partide politice, acum sunt trei. În felul acesta lupta de idei, dată deschis în fața țării, a fost înlocuită prin aranjamente făcute în dosul perdelelor și fără de care nu se putea obține majorități parlamentare. Aceste aranjamente însă aveau la bază chestiuni de personalități, iar nu de principii. Personalitățile, fără supravegherea permanentă a publicului, duc totdeauna la abuzuri și la dezastru însă.

— La Viena s'a înființat un muzeu, unic în lume, în care vor fi adunați creerii oamenilor mari, spre a fi studiați. Profesorul Econom, directorul muzeului, a trimis o scrisoare-circulară la diferite personalități marcante din lume rugându-le să testeze creerul, după

moarte, acestei instituții. Ca un a-mănunt, adăugăm și faptul că greutatea creerului nu pare să fie, întotdeauna, un semn de superioritate, dovadă cazul lui Kant al cărui creer cântărea 1.650 grame, iar creerul unui idiot a fost de 2.850 gr.

— Primul ministru al Angliei, *Mac Donald*, într'un discurs recent a spus că oamenii care fac politică știu, mai bine decât oricine, că o mare parte din inspirația lor este provocată de contactul cu masele populare. „Masa”, ca inspiraătoare, iată o mărturisire care i-ar fi făcut plăcere sociologului Durkheim!

— Kaye Don a recăștigat pentru Marea Britanie recordul mondial de viteză cu barca cu motor, la Buenos-Aires în 13 April a. c., cu o viteză medie de 103.49 mile pe oră (aproximativ 166.52 km). Prin aceasta a întrecut viteza de 102.15 mile pe oră (aproximativ 164.25 km.) atinsă de un american, și, în felul acesta, a restabilit supremația Angliei de viteză în aer, pe uscat și pe mare. Recordurile sportsmenilor englezi sunt: 357.7 mile pe oră în aer, bătut de căpitanul de escadrilă Orlebar; 245.737 mile pe oră pe uscat, bătut de Sir Malcolm Campbell; și 103.49 mile pe oră pe apă, bătut de Kaye Don, menționat mai sus. O dovadă a prestației mecanice engleze față de orice alta.

— Atâta vreme, zice *Cristopher Turner*, cât oamenii vor crede că în cărămizi și în tencuială este ceva foarte important pentru școală, educația va da îndărăt.

— *Albert Autin*, în *Laïcité et liberté de conscience* (F. Alcan) arată rolul jucat de Bacon, Descartes și Pascal în laicizarea metodei de gândire; de Alfred Loisy în laicizarea exegezei și de mulți alți gânditori, în laicizarea filozofiei moralei, educației, etc. . . . , rezultatul fiind că omul a ajuns la au-

tonomia vieții lumesti și la toleranța gândirii.

— Scriitorul american *Waldo Frank* socotește, în cartea sa tradusă și în limba franceză sub titlul de „*Nouvelle Découverte de l'Amerique*”, că feminismul în Statele Unite, departe de a fi un succes, e o înfrângere pentru femeea americană.

Femeea americană, spune ei, a fost constrânsă să meargă pe urmele omului, eșind astfel din propria ei personalitate pentru a cuceri prin ea însăși ceea ce primea altădată dela tovarășul ei, pierdut de acum pentru ea. Ea a fost astfel constrânsă să se comporte ca un fel de replică a omului; și aceasta din cauza inaptitudinii omului american de a-i crea condițiile necesare pentru a-și trăi propria ei viață de femeie.

Din cauza acestei masculinizări disperată, femeea americană e azi „o gospodină detestabilă, o soție mediocră, o mamă nevrozată”.

— Societatea Industriei de Lapte din provincia Québec (Canada) a instituit un concurs cu premii (cam 100.000 lei de ai noștri) pentru aspectul exterior al fabricelor de produse de lapte.

Organizatorii acestui concurs, îl justifică prin aceea, că atunci când cineva are grije de aparența și curățenia exterioară ale unei fabrici, nu poate fi mai puțin grijnic de interiorul ei.

— Citim la rubrica științifică a unei reviste franceze: „Onoarea de a fi realizat prima exploatare modernă de petrol revine unei națiuni latine, României. În 1857 inginerii acestei țări au putut extrage 2000 de tone de petrol . . .”

Sistemul, imitat doi ani mai târziu de Americani, în Pensylvania, nu era acela al sondelor de azi, ci unul mai simplu constând în șanturi din care se lua păcura cu gălețile.

Chestiunea aceasta a întâietății noastre pe terenul exploatării petrolifere, ar merita să fie pusă la punct de inginerii noștri petroliști.

— Venitul net mijlociu, la hectar, dela 1922 la 1926, la fermele experimentale federale din estul Canadei, a fost de:

14 45 dolari (2427 lei), la ovăz
32,85 dolari (5518 lei), la grâu
25,— dolari (4200 lei), la orz
4,17 dolari (701 lei), la fân
96,72 dolari (16.249 lei), la cartofi

Producția medie la aceste ferme a fost însă cam cu 60% mai mare decât producția medie a regiunii.

(Buletinul Ministerului federal al Agriculturii din Canada).

— *Țiarul Argus* publică suma totală pe care o reprezintă polițele protestate, în anii din urmă, în vechiul regat și Basarabia. Aceste sume se ridică: în 1924 la 1 miliard 339 milioane; în 1927 la 3 miliarde 288 milioane; în 1928 la 4 miliarde 817 mil.; în 1929 la 5 miliarde 198 milioane; în 1930 la 5 miliarde 43 milioane. (Am lăsat la o parte cifrele sub 1 milion).

Scăderea din 1930 (cu 3% față de 1929) nu însemnează o încetare a crizei, scrie *Argus*. Ea provine din reducerea generală a afacerilor. (Astfel în 1929 Banca Națională a avut la scont polițe în valoare de peste 54 miliarde, pe când în 1930 numai de vre-o 40 de miliarde).

Datele pentru Ardeal și Bucovina nu au putut fi avute din cauza sistemului diferit de protest, mai greu de centralizat.

— Exportul american de miere a scăzut dela 554 vagoane în 1927 la 169 vagoane în 1930.

Incepe lumea să se îndulcească cu dulceață proprie!

— În revista franceză *L'Apiculteur*, dl. H. Desmarest, institutor pensionar, arată cum de zece ani, cu 60 de stupi sistematici, care nu-i cer decât o muncă plăcută și po-

trivită vârstei sale, a reușit să câștige, în medie, cam 5000 de franci (peste 30.000 de lei) pe an.

Regiunea (Pas-de-Calais) în care e instalat d. Desmarest e plină de plante melifere, dar vremea bună cam lipsește, așa că media anuală de stup nu e decât de 12 kgr. de miere. Noi avem regiuni mult mai favorabile creșterii albinelor. Exemplul institutorului francez ar putea fi un îndemn pentru mulți dela noi, pensionari și nu numai pensionari.

Media anuală a venitului pe care îl aduc albinele domnului Desmarest, dublează venitul brut (într'un an bun) a 5 Ha. de pământ cultivabil dela noi. Nici o posibilitate de câștig suplimentar cinstii nu trebuie neglijat

— *Orga Palatului Cultural din Târgu-Mureș. Revista „Boabe de grâu“* publică următorul fragment dintr'o scrisoare a concertistului german Ludovic Schidhauer: ... Ar fi bine dacă pentru concertul meu de mâine mi-ați putea împrumuta orga din Târgu-Mureș, căci noi din nefericire nu posedăm (în Berlin) una la fel cu a voastră“.

— Ideile fundamentale ale democrației — egalitatea de drepturi pentru tot ce este ființă omenească și dreptul tuturor membrilor unei comunități de a participa la determinarea soartei comune — sunt mai puternice decât oricând în sufletele oamenilor și nemulțumirea față de rezultatele obținute este dovada cea mai vie a puterii dorinței acesteia (de democrație) incomplet realizată. (*Henri de Man, Au delà du Marxisme*).

— La bătrânețe nu e mai frumoasă mângâiere decât a ne fi întrupat toată puterea tineretelor în niște opere, care nu îmbătrânesc ca noi. (*Schopenhauer*).

— Primul animal care a fost domesticit pare să fie, după Bruhnes, câinele. Al doilea boul. Pentru lap-

te, după vacă au fost domesticate capra și oaia; iar pentru muncă și transport, după bou, măgarul, apoi cămila și tocmai la urmă calul.

— Cea mai veche tipografie este *Imprimeria Gosp. dela Palma* în Majorque. Ea a fost întemeiată la 1579 și de atunci a funcționat fără întrerupere. (*Grafică Română*).

— Cărțile germane, apărute în 1928, au fost tipărite 56,8% cu litere germane și 43,2% cu litere latine. Ziarele: 59,8% cu litere germane și 40,2% cu litere latine.

(*Grafică Română*).

— O mare editură de presă din Chicago a avut ideea să pună în plicurile în care își expedia circularele, câte un cec de 11 cenți, însoțindu-l de următoarele rânduri:

„Am avut în vedere că Dv. sunteți om de afaceri, că timpul Dv. costă bani. Din cele 8 ore de lucru, o singură oră costă cel puțin 3 dolari. Anexat v'am trimis cecul prin care dorim să vă plătim cele 2 minute necesare să ne cetiți scrisoarea.”

(*Grafică Română*).

— O anchetă întreprinsă în Statele Unite pentru a determina care sunt numele cele mai bune pentru o firmă comercială, a stabilit că numele ideal trebuie să fie descriptiv, sugestiv, plăcut și adecvat afacerii; el va trebui să fie eufonic și ușor de pronunțat, să evoace asociații de idei agreabile și în legătură cu produsul sau natura întreprinderii și să permită utilizări grafice.

(*Grafică Română*).

Cărți și reviste primite

Anuarul Institutului de istorie națională (Universitatea Regele Ferdinand I, Cluj), publicat de profesorii Alex. Lapedatu și Ion Lupaș, V, 1928—1930, Institutul de arte grafice „Ardealul”, Cluj, 1930.

Constantin C. Jitișanu: Studii și reflecții, Tip. Luca I. Oprean, Buzău. *Societatea Studenților în Filosofie și Litere: Inceputuri*, Cartea Românească, Cluj.

Dr. G. Preda: Criza de autoritate, Sibiu.

Dr. G. Preda: Câteva impresii din Spania, Cluj.

Revista de psihologie experimentală și practică, condusă de C. Rădulescu-Motru și M. Moldovan, Ian.—Febr. 1931, București.

Minerva, revistă de sinteză culturală, organ al Societății de Filosofie și Științe Sociale din Iași, Anul III, 2—3, Iași.

Roma, revistă de cultură italiană, anul XI, 1, București.

Analele Banatului, anul IV, Ianuarie—Martie, 1931, Timișoara.

Baze de lumină, revista studenților în teologie, anul III, 2, București.

Cele trei Crișuri, anul XII, Martie—Aprilie, 1931, Oradea.

Solidaritatea, organul asociației corpului didactic din jud. Sorocea. No. 3—4, 1931, Sorocea.

Cetatea Albă, Anul I, Aprilie—Mai, 1931, Cetatea-Albă.

Scoala și familia de Măine, Anul IV, Martie—Aprilie, București.

Cuvântul Moldovenesc, anul VI, gazetă săptămânală, Chișinău.

Cuvântul, anul IV, ziar săptămânal, Piatra-N.

Gazeta Invidioarei, ziar săptămânal, Deva.

